БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 147 (8582)
ИЮЛИИН 26
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

Мүнөөдэр советскэ арад ба тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд ССР Союзай Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэрые һайндэрлэжэ байна.

ХҮДӨӨГЭЙ МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ДУНДА ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛХА

Социалистическэ хүдөө ажахын гол һалбаринууд болохо таряан ба малажалые улам саашадань хүгжөөлгэдэ машинно-тракторна станцинууд шиидхэхы удхашанартай байна.

Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолгын ашаар манай МТС-үүд шэнэ, шэнэ хүсэтэ машинануудые жэл ерэхэ бүри улам олоор абана. 1951—1955 онуудта СССР-ые хүгжөөхэ табадахи табанжэлэй түсэб тушаа партиин XIX съездын директивэнүүдэй ёһоор, хүдөө ажахын бүхы хүндэ хүдэлмэринүүд улам ехээр механизировалэгдэхэ байна.

Гүрэнэй үгэһэн баян техникые зүбөөр, һайнаар ашаглаха хэрэгтэ механизаторска кадрнууд шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Тиимэһээ механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулха, тэдэнии коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ үдэр бүриин анхарал хандуулжа байха гээшэ партийна организацинуудай уялга мүн.

Манай республикын зарим МТС-үүдэй партийна эхин организацинууд өөһэдынгөө энэ зорилгые зүбөөр ойлгожо, трактористнуудай, комбайнернуудай болон хүдөөгэй бусад механизаторнуудай дунда политическэ хүдэлмэри муу бэшээр ябуулжа, тэдэнэй бодото ажалдаа амжалта туйлахадань нилээд ехэ туһаламжа хүргэнэ. Жэшээлхэдэ, Иволгын, Саянтын, Суулгын, Гашейн, Кяхтын, Түнхэнэй МТС-үүдэй партийна организацинууд механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха тухай асуудалнуудые партийна суглаанууд дээрээ зүбшэн хэлсэдэг, агитаторнуудай семинарска занятинуудые саг соонь үнгэргэжэ байдаг. Эдэ МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд механизаторска кадрнуудай дунда лекци, элидхэл хэдэг юм.

Энэ жэлэй хабарай тарилгын үедэ эдэ МТС-үүдэй механизаторнуудай байдаг олонхи полевой станууд болон тракторна вагончигууд һайнаар, культурнаар түхеэрэгдэһэн, харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангагдаһан байгаа. Тэрэшэлэн шэнэ газетэнүүд, журналнууд саг сагтаа эльгээгдэдэг, ханын газетэ, «дайшалхы хуудаһанууд» гаргагдажа байдаг һэн. Механизаторнуудтай үдэр бүри хөөрэлдөө үнгэргэжэ, газетын материалнуудые тэдэндэ уншажа, тэдэнии манай партиин политикатай, орон доторхи ба уласхоорондын байдалтай танилсуулдаг байгаа.

Эдэ бүгэдэ хадаа механизаторнуудай үйлэдбэриин ба политическэ эдэбхиие дээшэлүүлжэ, хабарай тарилгые саг соонь эрхим шанартайгаар дүүргэхэ ябадалдань туһалһан байха юм.

Гэхэтэй хамта, республикын зарим МТС-үүдэй механизаторнуудай дунда ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэриин далайса ба идейнэ хэмжээн партиин XIX съездын эрилтэнүүдтэ холо харюусанагүй, зарим партийна организацинууд энэ хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар өөдтэй юумэ хэнэгүй гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Илангаяа Тарбагатайн, Ново-Брянска, Бага-Куналейн, Бичурын, Ториин МТС-үүдтэ механизаторска кадрнуудай дунда политическэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана.

Жэшээ болгон Тарбагатайн МТС-ые хараад үзэе. Тус МТС-эй партийна организаци хабарай тарилгын үедэ трактористнуудай дунда политическэ ямаршье хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэдэггүй байгаа. Апрель, май һаранuудта, тарилгын эгээл түлэг дундаа ябажа байхада, тракторна бригадануудта нэгэшье лекци, нэгэшье элидхэл хэгдээгүй, парторганизациин агитколлектив огто хүдэлмэрилөөгүй юм. Парторганизациин агитаторнууд: МТС-эй главна бухгалтер Григорьева, инженер Зайцев, главна агроном Коновалов, мүн нүхэд Федотов, Шишлевский, Тимофеев гэгшэд тракторна бригадануудаар ябажа газетэ уншаха, хөөрэлдөө үнгэргэхэ ёһотой аад, бүхэли хабарай туршада юушье хээгүй байгаа. МТС-эй олонхи бригадануудта газетэ эльгээгдэдэггүй, социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые бэшэжэ байха доскашье үгы байгаа. Мүнөө үбһэ хуряалгын үедэ трактористнуудай, сенокосилкын машинистнуудай дунда энэ гэхэ юумэ мүн лэ хэгдэнэгүй. Механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриин һулаар ябуулагдадаг дээрэһээ ажалай бүтээсэ бага болоно, тэрэнэй шанар муудана гэжэ бодото байдал харуулна.

Эдэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, Тарбагатайн МТС-эй партийна эхин организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Федотов механизаторнуудай дунда политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ хайша хэрэгээр, анхаралгүйгөөр хандана. Мүн МТС-эй директорые политическэ талаар орлогшо нүхэр Пластининай эдэ бүхы дутуу дундануудтай эбсэжэ байдагынь гайхалтай.

Мүнөө үедэ нилээд олон трактористнууд, машинистнууд тэжээл бэлэдхэл дээрэ ажаллажа байна. Таряа хуряалгын эхилхэ болотор удаан саг үлөөгүй. Эдэ харюусалгатай кампанинуудые үнгэргэлгэдэ МТС-үүдэй кадрнууд айхабтар ехэ үүргэтэй. Энээниие һайнаар ойлгожо, МТС-үүдэй партийна организацинууд механизаторнуудай дунда политическэ хүдэлмэри эрид һайжаруулха зорилготой. Нэн түрүүн агитколлективүүдые тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ, агитаторнуудтай семинар үнгэргэжэ, тэдэндэ захяа заабари үгэхэ, саг үргэлжын бодото туһаламжа үзүүлхэ шухала.

Хүдөөгэй механизаторнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэнь МТС-үүдэй партийна организацинуудта партиин айкомууд саг үргэлжын туһаламжа үзүүлжэ байха уялгатай. Гэбэшье, партиин олохон айкомууд МТС-үүдэй партийна организацинуудта бодото туһаламжа үзүүлдэггүй, тэдэндэ шанга эрилтэ табидаггүй гэжэ элирүүлэгдээ.

КПСС-эй айкомуудай, МТС-үүдэй партийна организацинуудай зорилго юуб гэхэдэ, механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулжа, хүдөө ажахын шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые элсүүлхэ хэрэг мүн болоно.

ССР Союзай Оборонын Министрын ПРИКАЗ

1953 оной июлиин 26. № 56. г. Москва.

Нүхэд матросууд ба солдадууд, старшинанууд ба сержантнууд!

Нүхэд офицернүүд, адмиралнууд ба генералнууд!

Мүнөөдэр советскэ арад ба тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд ССР Союзай Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэрые һайндэрлэжэ байна.

Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэртэй дашарамдуулан таанадые амаршалан, баяр хүргэнэб, Советскэ гүрэнэй Далайн-Сэрэгэй Хүсэнүүдые саашадань бэхижүүлгэдэ ба тэрэнэй дайшалхы бэлэн байлгые дээшэлүүлгэдэ шэнэ амжалтануудые туйлахыень советскэ сэрэгэй морягуудта ба судна барилгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ хүсэнэб.

ССР Союзай Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэрые тэмдэглэн **захирхамни:**

Мүнөөдэр, 1953 оной июлиин 26-да, флодууд ба флотилинуудтахи дайшалхы корабльнууд болон эрье шадарай батарейнүүдтэ артиллерийскэ хорин нэгэн буудалгаар салют хэхэ.

Советскэ Далайн-Сэрэгэй Флот мандаха болтогой!

Советскэ арад ба тэрэнэй габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Советскэ Правительство мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

ССР Союзай Оборонын Министр
Советскэ Союзай Маршал Н. А. БУЛГАНИН.

Уранзурааша **В. Захаркинай** зураһан нимэ плакадые «Искусство» гэжэ издательство хэблэн гаргаба.

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АЖАЛШАД СССР-эй ДАЛАЙН-СЭРЭГЭЙ ФЛОДОЙ УДЭРЫЕ ТЭМДЭГЛЭНЭ

Манай республикын ажалшад бүхы советскэ арадтаяа хамта СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэрые баяр баясхалантайгаар тэмдэглэжэ байна. Эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай түлөө Эхэ оронойнгоо героическа тэмсэлэй түүхэдэ толотомо хуудаһануудые нээһэн өөһэдынгөө үнэн сэхэ хүбүүдые — эрэлхэг морягуудые манай ажалшад алдаршуулан магтана.

Сэлэнгэ мүрэнэй уһанзамшад СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэрые ажалай шэнэ шэнэ амжалтануудаар угтажа байна. «Леваневский», «Маршал Чойбалсан», «Улаан-Батор», «Пограничник» болон бусад пароходууд, суднанууд дээрэ Советскэ Союзай Далайн-Сэрэгэй Флот тухай элидхэлнүүд болон хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Агитаторнууд советскэ флодой алдарта уг заншалнууд тухай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ тэдэнэй туйлаһан дайшалхы габьяанууд тухай уһанзамшадай дунда хөөрэлдөө эмхидхэнэ.

Сэлэнгын уһанзамшад энэ түүхэтэ һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаа һэн. Тэрэнэй ашаар Улан-Удын пристаниин хүдэлмэришэд ашаа шэрэхэ түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Улан-Удын городской паркын зунай театр соо мүнөөдэр Советскэ Союзай Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэртэ зорюулан Железнодорожно районой уранһайханай самодеятельностиин коллектив концерт табиха байна. Энэ концертын эхилхын урда тээ «СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флот — Эхэ оронойнгоо уһан хилэнүүдые сахигша мүн» гэһэн темээр лекци уншагдаха, «Амгалан тайбан үдэрнүүдтэ» гэһэн уранһайханай үнгэтэ фильм харуулагдаха байна.

Энэ үдэшэлэн тус паркын радиоузел Далайн-Сэрэгэй Флот тухай, морягууд тухай советскэ композиторнуудай дуунуудые дамжуулха юм. Мүн үхибүүдтэ зорюулагдан «Хүхюун тамаралга» гэжэ уранһайханай кинофильм харуулагдаха.

Уһанай станцида ГТО-гэй 1-дэхи ба II-дохи шатын нормо үгэхын тула тамаралга 10 часһаа захалха. Һүүлээрнь һэлюурдэлгээр өөһэд хоорондын мүрысөөн болохо юм.

«Локомотив» (транспортын) стадион дээрэ футболоор ба волейболоор Улан-Удын түмэрзамай узелай, Галуута-Нуурай ба Горхон станцинуудай спортивна командануудай уулзалга 11 часта болохо.

Ажалай резервнүүдэй амаралтын байшанда футболоор, волейболоор училищи хоорондын уулзалганууд болохо, олон хүнэй хабаадалгатайгаар ГТО-гэй 1-дэхи ба II-дохи нормо үгэхэ ба бусад спортивна нааданууд үнгэргэгдэхэ.

Республикын аймагуудай ажалшад ССР Союзай Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэрые мүн лэ тэмдэглэнэ.

Манай ороной алдарта Флодой Үдэрэй хүндэлэлдэ

СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэртэ бэлэдхэл городууд ба тосхонуудта, сэрэгэй округүүдтэ, сэрэгэй һургуулинуудта, флодууд ба флотилинуудта хэгдээ. Далайн-Сэрэгэй Флодой алдарта түүхэ тухай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ советскэ морягуудай хэһэн героическа хэрэгүүд тухай элидхэлнүүд, лекцинүүд хаа хаанагүй уншагдана.

Армида, авиацида ба флодто туһалха һайндуратанай обществын организацинуудта олон хүнэй хабаадалгатай мүрысөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Олон мянган спортсменүүд линкорнуудай, крейсернүүдэй, миноносецуудай, торпеднэ катернуудай, уһан доогуур ябадаг лодконуудай, худалдаа наймаанай ба спортивна суднануудай модельнүүдые харуулна.

Болохоёо байһан бүгэдэ арадай һайндэртэ зорюулан городской ба районно олон центрнүүдтэ спортивна мүрысөөнүүд үнгэргэгдэбэ. ДОСААФ-эй гэшүүд элдэб дистанцида шлюпкын урилдалгаар, тамаралгаар, семафороор саг зуура абаха ба дамжуулха талаар, бага калиберна винтовкоор бүүдалгаар түрүү һуури эзэлхын тула мүрысэнэ.

Москваһаа ДОСААФ-эй хэдэн команда шлюпкээр аянда мордобо. Химкинскэ водохранилищаһаа үшөө хоёр команда гараба. Тэдэнэр Москва — Углич — Москва гэһэн маршрут барижа парусаар ба һэлюурээр ябаха юм. Далайн сэрэгэй спортивна хүдэлмэриин эдэбхитэд ябаха замдаа эрье шадарай городууд болон тосхонуудай хүн зондо столицын ДОСААФ-эй ажал-ябуулга тухай хөөрэжэ үгэхэ, элидхэлнүүдые болон лекцинүүдые уншаха байна.

СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэрэй хүндэлэлдэ зүүн зүгые шэнжэлхэ московско институдай студентнүүд шлюпкээр Петрозаводск город, Горькиин, Молотовой, Ульяновскын досаафовецууд Куйбышев ошобо.

(ТАСС).

Бурят-Монголой АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1953 оной гүрэнэй түсэбые жэлэй түрүүшын хахадта дүүргэлгын дүнгүүд тухай

Бурят-Монголой АССР-эй статистическэ управлениин мэдээсэл

1953 оной түрүүшын хахадта промышленностиин, түмэрзамай транспортын, капитальна барилгын ургалта, эд товарай эрьесын дэлгэрэлгэ иимэ тоо мэдээнүүдээр тодорхойлогдоно:

I. ПРОМЫШЛЕННОСТЬДА ҮЙЛЭДБЭРИИН ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ

Бурят-Монголой АССР-эй территори дээрэ байһан промышленность валовой продукци үйлэдбэрилхэ талаар энэ жэлэй түрүүшын хахадай түсэбые 97 процент дүүргээ.

1952 оной түрүүшын хахадтай сасуулхада валовой продукциин хэмжээн 5 процентээр ургаа.

Промышленностиин валовой продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө тус тус министерствонүүд, управленинүүд, комбинадууд, трестнүүд ба предприятинууд иимээр дүүргээ:

	1953 оной 1-дэхи хахад жэлэй түсэбые дүүргэлгын процент
БМАССР-эй Нютагай болон түлишын промышленностиин министерство	102
БМАССР-эй Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин министерство	96
БМАССР-эй Культурын министерствын промышленна предприятинууд	103
БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи барилгын материалнуудай промышленностиин управлени	96
«Забайкаллес» комбинат	81
Улан-Удын мяха-консервын комбинат	99

	1953 оной 1-дэхи хахад жэлэй түсэбые дүүргэлгын процент
Бурят-Монголой «Росглавхлеб» трест	98
«Байкалгосрыб» трест	91
Бурят-Монголой «Росглавмаслосырпром» трест	100,2
Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно завод	105
Галуута-Нуурай рудоуправлени	98
Шэлэй механизированнэ завод	99
Сэмбын фабрика	105
Улан-Удын ликеро-архиин завод	102
Улан-Удын спиртын завод	103
№ 4 мелькомбинат	102
Улан-Удын судна заһабарилгын завод	102
Бичурын сахарай завод	122
«Механлит» завод	102
Улан-Удын модоной завод	116
Клюевскэ модоной завод	79
Удын модо урадхуулгын конторо	127
Загаһа буйлуулдаг завод	108
Улан-Удын городской электростанци	89
Улан-Удын МРЗ	94
Селендумын МРЗ	86
Махоркын фабрика	109
Бурмонпромсовет	102

Шухала шухала зүйлэй промышленна продукци үйлэдбэрилгын түсэбэй дүүргэлтэ иимэ тоо мэдээнүүдээр тодорхойлогдоно:

	1953 оной 1-дэхи хахад жэлэй түсэбые дүүргэлгын процент
Шулуун нүүрһэ	98
Электроэнерги	105
Барилгын модо шэрэлгэ	84
Хюрөөдэгдэһэн материалнууд	106
Цемент	75
Сонхын шэл	100
Хирпиисэ	69
Извёстко	88
Хилгааһан бүд	104
Арһан гутал	105
Һэеы гутал	119
Мяха	106
Колбасна зүйлнүүд	92
Мяхан консервэ	99
Загаһан консервэ	99,7
Загаһа барилга	103
Спирт	103
Малай тоһон	94
Сыр	90
Кондитерска зүйлнүүд	99,4
Пивэ	118

Нютагай болон түлишын промышленностиин министерство, Культурын министерствын промышленна предприятинууд, Бурят-Монголой «Росглавмаслосырпром» трест, Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно завод, загаһа буйлуулдаг завод, Бурмонпромсовет валовой продукци үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэһэн ба үлүүлэн дүүргэһэн болобошье, тогтоогдоһон номенклатурын ба ассортиментын зүйлнүүдэй талаар 1953 оной түрүүшын хахадай түсэбые дүүргээгүй.

II. ТҮМЭРЗАМАЙ ТРАНСПОРТЫН ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭЛГЭ

Зүүн Сибириин түмэрзамай дүрбэдэхи отделени ашаа тээлгээр 1953 оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбые 106 процент, тэрэ тоодо: түлеэ тээлгые оруулалсан модо тээлгээр—88 процент, шулуун нүүрһээр —104 процент, минеральнобарилгын материалнуудые тээлгээр —181 процент дүүргээ.

III. КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА

Капитальна барилгаар 1953 оной түрүүшын хахадта гүрэнэй түсэб 73 процентээр, тэрэ тоодо: байрын гэр барилгаар 102 процент, һургуулинуудые барилгаар 41 процент дүүргэгдээ.

IV. ЭД ТОВАРАЙ ЭРЬЕСЫН ДЭЛГЭРЭЛГЭ

1953 оной нэгэдэхи хахадта худалдаа наймаанай организацинууд эд товарай бүхы розничо эрьесээр түсэбөө 96 процент, тэрэ тоодо худалдаа наймаанай сетьдэ эд товарай розничо эрьесээр 97 процент, ниитын эдеэ хоолой газарнуудта эд товарай розничо эрьесээр 96 процент дүүргээ.

БМАССР-эй Худалдаа наймаанай министерство эд товарай розничо эрьесээр түсэбөө 97 процент, тэрэ тоодо худалдаа наймаанай сетеэр 99 процент, ниитын эдеэ хоолой талаар 93 процент дүүргээ.

Бурмонкоопсоюзай худалдаа наймаанай организацинууд эд товарай розничо эрьесын түсэбые 94 процент, тэрэ тоодо худалдаа наймаанай сетеэр 94 процент, ниитын эдеэ хоолой талаар 98 процент дүүргээ.

ОРС-нууд ба продснабууд эд товарай розничо эрьесын түсэбые 97 процент, тэрэ тоодо худалдаа наймаанай сетеэр 96 процент, ниитын эдеэ хоолой талаар 100,4 процент дүүргээ.

Бурят-Монголой АССР-эй статистическэ управлени.

СССР-эй далайн хилэнүүдые наринаар сахигша

Мүнөөдэр советскэ арад Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэрые тэмдэглэжэ байна. Энэ заншалта һайндэртэ СССР-эй ажалшад тэдээнэй зохёон байгуулхы амгалан ажалые Советскэ Армиин сэрэгшэдтэй хамта хёрхоор сахин, Эхэ ороноймгоо гүрэнэй интересүүдые һэрэмжэтэйгээр хамгаалжа байгаа сэрэгэй морягуудта онсо ехэ инаглалтатайгаар хандан, тэдэнэрые хүндэлжэ байна.

Мүнөө жэлдэ СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэр политическэ ба ажалай туйлай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда һайндэрлэгдэжэ байна. КПСС-эй XIX съезд урагшаа, коммунизм тээшэ дабшалгын эли тодо программаар партиие ба арадые зэбсэглээ. Энэ асари ехэ зорилгые дүүргэхын тула Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр советскэ хүнүүд зоригжолтойгоор ажаллажа байна.

Манай арад өөрынгөө флодые бэхижүүлхэ тушаа эсэшэгүй анхарал оролдолго гарган, тэрээндэ эрхим зэргын корабльнуудые бүтээнэ, мүнөө сагай дайшалхы шэнэ техникэ байгуулна. СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой сэрэгшэд энэ анхарал оролдологодонь советскэ Эхэ орондоо хизааргүй үнэн сэхэ байлгаар харюусана, дайшалхы ба политическэ һуралсалдаа туйлаһан шэнэ амжалтануд тухайдаа, өөһэдынгөө сэрэгэй үүргые бэелүүлжэ байһан тухайдаа бүгэдэарадай энэ заншалта һайндэр Эхэ орондоо рапорт үгэнэ, агуехэ социалистическэ Гүрэнэйнгөө далайн хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүйе шэн зоригтойгоор хамгаалжа байһан тухайдаа мэдүүлнэ.

Советскэ Союзай далайн хилэнүүд 47 мянган километрһээ үлүү гарадаг—энэнь дэлхэйн ямаршье гүрэнэйхидэ орходоо үлүү ута юм. Манай орон 14 далайгаар хүреэлэгдэнхэй. Тэрэ хадаа Атлантическа, Хойто Мульһэн ба Номгон океанууд худар гараха гарсатай.

Манай арадай гол шухала интересүүд хэтэ заяанһаа хойшо далайтай холбоотой юм. Тэрэ хадаа өөрынгөө түүхын олон зуугаад жэлэй туршада далайда тамарха шадабари түгэс арад гэжэ алдаршанхай. Ородой тамарагшад үни холын сагһаа хойшо бусад оронуудай тамарагшадһаа холо уридшалан, далайнуудые ишэ тиишэнь ходоро тамарһан, шэнжэлэгдээгүй шэнэ газарнуудые нээһэн, научна зорилготойгоор тон бэрхэшээлтэй удаан тамаралгануудые хэһэн байна.

Номгон далайн бухы хойто талые, Арктическа бассейные ба Антарктикые шэнжэлэн үзэһэн соло габьяада манай арад хүртэхэ ёһоороо хүртэнхэй. Дэлхэйн бүхы шахуу далайнууд болон океануудта аралнууд, хушуунууд, бухтанууд ородой морягуудай нэрээр нэрлэгдэнхэй. Зүбхэн XVIII зуунжэлэй хоёрдохи хахадай турша соо Номгон океанда ородой 85 экспедици ябажа, олон зуугаад шэнэ аралнуудые нээһэн байна.

Ородой сэрэгэй морягуудай дундаһаа оюун бэлиг түгэлдэр эрдэмтэд болон ухаалан зохёогшод хүмүүжэн гараа. Кронштадска электроминнэ һургуулиин багша, радио ухаалан зохёогшо А. С. Попов дэлхэйн наукада асари ехэ уруулалта хээ. Ородой моряк А. Ф. Можайский дэлхэй дээрэ анха түрүүлэн самолёт байгуулжа, тэрээнээ туршаһан байна. Социалистическэ Ажалай Герой академик А. Н. Крыловой, инженер И. Г. Бубновой, адмирал С. О. Макаровай болон бусадай зохёолнууд дэлхэйн бүхы оронуудта проект зохёолгын ба корабль бүтээлгын эшэ үндэһэниинь болон абтанхай. Броненосно крейсернүүд, түргэн ябадалта эскадренна миноносецууд, подводно лодконууд, уһан доогуур ба дээгүүр табигдадаг хаалтанууд болон миннэ катернуудые анха түрүүн байгуулагшын нэрэ алдар Россида хабаатай юм.

Олон тоото дайсадые илаһан гайхамшагта илалтанууд ородой флодой дайшалхы түүхын хуудаһануудта толоржо байдаг. Ородой элитэ ехэ флотоводецууд Ушаков, Сенявин, Лазарев, Нахимов, Корнилов, Макаров гэгшэд далайда болоһон тулалдаануудай үедэ флот хүтэлбэрилхэ искусствын эрхим жэшээнүүдые бүхы дэлхэйдэ харуулаа.

Ородой флодой түүхэ өөрынгөө революционно заншалнуудаар алдаршанхай. «Князь Потемкин-Таврический» гэжэ броненосец дээрэ болоһон восстани болбол хаанта Россин зэбсэгтэ хүсэнүүд дотор гараһан түрүүшын үргэн нийтын революционно тэмсэл болоһон байна. Октябрьска зэбсэгтэ восстанида бэлэдхэлэй ба тэрээниие үнгэргэлгын үедэ главна хүсэнүүдэй нэгэниинь флот байһан юм. Балтийска морягууд саг зуурын правительствын контрреволюционно сэрэгүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Тэдэнэр Петроградай стратегическэ эгээ шухала пунктнуудые эзэлжэ байгаа, Үбэлэй ордондо добтолгодо хабаадаа. «Аврора» гэжэ крейсер Нева дээрэ якорь хаян зогсоод, Үбэлэй ордон худар шэглүүлэгдэһэн пушкануудайнгаа абяагаар октябриин 25-да шэнэ саг үеын—Агуехэ Октябрьска социалистическэ революциин саг үеын эхилһые мэдээсэһэн байна.

Морягууд болбол гадаадаһаа ороһон сэрэгэй интервенциин ба гражданска дайнай үедэ гадаадын булимтарагшадтай, дотоодын контрреволюциин хүсэнүүдтэй хэһэн тэмсэлдэ шухала үүргэ гүйсэдхөө.

Флод болбол Соведүүдэй залуу республикын хуби заяанай шиидхэгдэжэ байһан олон тоото фронтнууд худар бүхы хүсэеэ эльгээгээ һэн. Хоёр флот, гол мүрэнэй ба нуурнуудай хори гаран флотилинууд интервентнүүд болон сагаан гвардеецүүдые бута сохижо байгаа хуурай газарай сэрэгүүдтэй нигта барисаатайгаар тэмсэһэн байна.

Гражданска дайнай жэлнүүдэй туршада советскэ морягууд-балтиецууд английска 16 корабль шэнгээһэн, мүн тэрэ тухай тоонойкорабльнуудые гэмтээһэн байгаа. Мүн Хара далайн флот, Днепровскэ, Ладожско, Онежскэ, Хойто-Двинскэ ба гол мүрэнэй болон нуурнуудай бусад флотилинууд Улаан Армиин частьнуудта эдэбхитэйгээр туһалаа. 60 гаран мянган морягууд хуурай газарай фронтнууд дээрэ тэмсэһэн байна. СССР-эй ажалшад гражданска дайнай алдарта геройнууд, сэрэгэй морягууд Железняков, Маркин, Сладков, Виноградов болон манай Эхэороной бусад олон тоото үнэн сэхэ хүбүүдэй дурасхаалые хүндэлжэ ябадаг.

Гражданска дайнай дүүрһэнэй һүүлээр советскэ орон амгалан байгуулгада шэлжэн ороо һэн. Социалистическэ промышленность ба хүдөө ажахые хүгжөөхэтэеэ хамта парти ба правительство болбол ороной оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ туйлай ехэ анхарал хандуулдаг байгаа.

Парти, правительствын хүсэлэлгын, Ленин ба Сталинай анхарал оролдолгын ашаар манай флот түргэнөөр һэргээн бодхоогдоо. Флодые комсомолой шефтээ абажа, олон мянган залуу патриодуудые корабльнуудта ба училищинуудта эльгээһэн ябадал флодые һэргээн бодхоолгодо туйлай ехэ үүргэ гүйсэдхөө.

1932 ондо Номгон океанай, 1933 ондо Хойто далайн флодууд байгуулагдаа һэн. Нэгэдэхи ба хоёрдохи табанжэлнүүдэй туршада 500 шахуу шэнэ корабльнууд ашаглалгада оруулагдаа. Гурбадахи табанжэлэй эхилхээ байхада Коммунистическэ парти ба Советскэ правительство далайн ба океанай ехэ флот байгуулха зорилго табяа һэн.

Советскэ арад парти ба правительствын уряае туйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа. Гансахан 1938 оной турша соо судна бүтээлгын промышленность бүтээсэ ехэтэй байһан хоёрдохи табанжэлэйхидэ орходоо уһа түрин түлхихэ хэмжээгээрээ таба дахин ехэ корабльнуудые Далайн-Сэрэгэй Флодто үгэһэн байна.

Тиин манай ороной ажалшадай зохёон байгуулхы баатарлиг ажалай ашаар, Коммунистическэ парти ба Советскэ правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгын ашаар СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флот тон ехэ, диилдэшэгүй хүсэн болоо һэн. Тиин манай Эхэ орондо гитлеровскэ Германиин харата муухайгаар добтолхо үедэ советскэ арад ба тэрээнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд илалтадаа дүүрэн этигэлтэйгээр хүн түрэлтэнэй жэгшүүритэ дайсантай тэмсэжэ ороо бэлэй.

Далайн-Сэрэгэй Флодой гол зорилгонь юу байгааб гэхэдэ, дайсаниие зогсоон тогтоожо, бута сохихо ябадалдань Советскэ Армида туһалха, хуурай газарай фронтнуудай далай шадархи флангнуудые далайһаа добтологдохо аюулһаа хамгаалха, өөһэдынгөө далайн харилсаануудые найдабаритайгаар сахиха, далайда хашагдаһан дайсанай бүлэгүүдые усадхаха талаар хуурай газарай сэрэгүүдтэй хамта тэмсэхэ, оперативна ба стратегическэ десантнуудые буулгаха, дайсанай флот ба авиацитай тэмсэхэ, дайсанай базануудта ба эрье шадарай шухала объектнүүдтэ гэнтэ добтолхо, дайсаниие бүри мүһэн бута сохихо ябадалдань хуурай газарай сэрэгүүдтэ туһалха ёһотой байгаа. Верховно Главнокомандованиин табиһан эдэ зорилгонуудые сэрэгэй морягууд нэрэтэй солотойгоор гүйсэдхөө.

Севастополиие геройческаар хамгаалга советскэ арадай тэмсэлэй түүхэдэ алдаршан ороо. Тус хамгаалгада Хара далайн флот шухала үүргэ гүйсэдхэһэн байна.

Социалистическэ революциин гуламтань болоһон Ленинградые зуу гаан зуун хоногой турша соо хамгаалга хадаа Эхэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнай түүхэдэ онсо һуури эзэлнэ. Энэ городые хамгаалгада Балтийска флот ехэ үүргэ гүйсэдхөө.

Гитлеровскэ нохосуудта СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зүгһөө эрид шанга арбан сохилто хэхэ үедэнь Далайн-Сэрэгэй Флодой дайшалхы ябуулга онсо хүсэтэй болоһон байна... Днепровскэ флотилиин морягууд Берлинэй түлөө байлдаанда, Дунайска флотилиин морягууд Будапешт ба Веные сүлөөлгэдэ хабаадаа. Номгон океанай флот ба Амурска флотили японско империалистнуудые бута сохилгодо эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Манай Эхэ ороной флодууд ба флотилинууд, сэрэгүүдые элдэб зүйлнүүдээр хангалгада, нэмэлтэ сэрэгүүд, буу зэбсэгүүд болон дайнай хэрэгсэлнүүдые зөөлгэдэ, уһан хаалтануудые гаталалгада, шархатагшадые гэдэргэнь абаашалгада Советскэ Армида ехэ туһаламжа үзүүлһэн байна.

Дайнай дүрбэн жэлэй турша соо советскэ флодууд ба флотилинууд зуу гаран десантна операцинуудые хээ. Тэдээн сооһоо Новороссийска, Керченскэ, Феодосийска, Петсамска ба бусад олон десантна операцинууд немецкэ фашистска булимтарагшадта эсэргүүгээр советскэ арадай хэһэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түүхэдэ ороо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнай жэлнүүдэй туршада Эхэ оронойнгоо үмэнэ байгуулһан габьяануудайнь түлөө Советскэ правительство морягуудта 352.855 орденууд болон медальнуудые барюулаа. Далайн-Сэрэгэй Флодой 513 сэрэгшэд Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Олон корабльнууд болон частьнуудта гвардейскэ гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо. Хэдэн арбаад соединенинүүд, корабльнууд ба частьнууд орденуудаар шагнагдаа.

Нүхэр Сталин социалистическэ гүрэнэй Далайн-Сэрэгэй Флодой дайшалхы ябуулгануудта үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна.

Дайсантай шэн зоригтойгоор тэмсэхэдээ имагта зүб үндэһэ һуури—марксистско-ленинскэ теори баримталһан наукые, дэлхэй дээрэ эгээ түрүү советскэ сэрэгэй наукые сэрэгэй морягуудай хүтэлбэри болгоһон туладань советскэ флот дайшалхы ажал-ябуулгадаа гайхамшагта илалта туйлаа.

Гитлеровскэ Германиие ба империалистическэ Япониие илаһан манай ороной түүхэтэ илалтанууд болбол үмхирһэн капиталистическэ байгуулалтаһаа советскэ байгуулалтын үлэмжэ һайниие эли тодоор гэршэлнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнда СССР-эй туйлаһан илалтануудай ашаар социалистическэ гүрэмнай бүри ехэ хүсэтэй ба бата бэхи болоһон, тэрээнэй уласхоорондын нэрэ хүндэ хэмжээлэшэгүй ехээр ургаһан, тэрэнэй хилэнүүд, тэрэ тоодо далайн хилэнүүд бэхижэһэн байна.

Дайнай дүүрэһэнһээ хойшонхи үедэ Коммунистическэ парти ба Советскэ правительство СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Хүсэнүүдые бэхижүүлгэдэ саашадаа ехэ анхарал табижа үргэлжэлһээр. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнай дүүрэһэнһээ хойшо үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада флот хэлбэришэгүйгөөр ургаһан ба бэхижэһэн байна. Тон оролдосотойгоор һуралсан, сэрэгэй морягууд өөһэдынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлнэ, корабльнууд болон частьнуудай дайшалхы шадабариие улам һайжаруулна.

Советскэ Арми ба Далайн-Сэрэгэй Флот өөһэдынгөө личнэ составай ушар ёһо мэдэдэг, идейнэ этигэлээр дүүрэн байдаг дээрэһээнь хүсэтэй ба илагдашагүй юм. Капиталистическэ дэлхэйн оронуудай нэгэшье арми, нэгэшье флодто тиимэ шанар байхагүй. СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй үмэнэхи үнэн зүб, арюун зорилгонууд хадаа советскэ сэрэгшэдые героизмда, байлдаанай үедэ баатаршалгануудта ба амгалан сагта оролдосотойгоор һуралсалда зоригжуулдаг. Сэрэгэй морягуудые идейно-политическээр саг үргэлжэ хүмүүжүүлхэ талаар флодой партийна организацинуудай ба политорганууд ябуулжа байгаа хүдэлмэри хадаа сэрэгшэд-патриодуудые дайшалхы эрхим шанартай болгон хүмүүжүүлгэдэ туһална.

Манай бүхы арадай анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэһэн, парти ба правительствоиа тойрон нигтаар жагсаһан советскэ Далайн-Сэрэгэй Флодой матросууд, старшинанууд, офицернүүд ба адмиралнууд өөһэдынгөө корабльнуудые дайшалхы бэлэн байдалда байлгана, оронойнгоо ажалшадай зохёон байгуулхы амгалан ажалые һэргэлэн хёрхоор сахин хамгаалжа байна.

И. ЗУБЕНКО,
контр-адмирал.

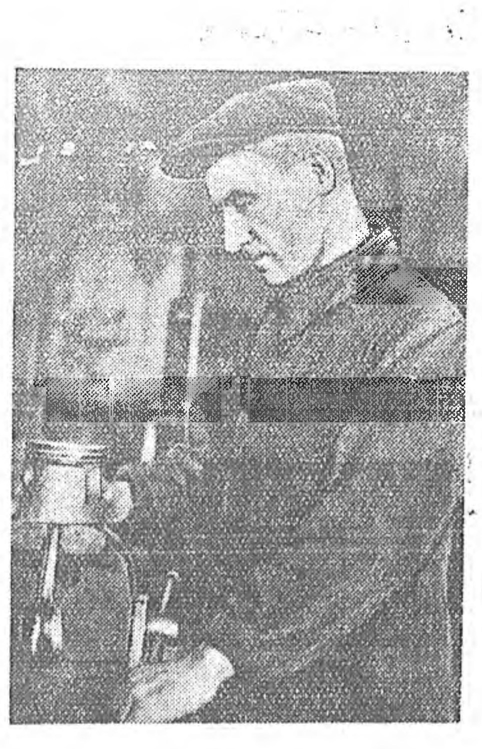

Улан-Удын мотор заһабарилгын заводой поршневой группануудые заһабаридаг слесарь нүхэр З. П. Горюнов ажал дээрээ эрхим показательнуудые туйлана. Энэ нүхэр мүнөө халаанайнгаа нормые 200—250 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр З. П. Горюнов ажаллажа байна.

З. Веснинагай фото.

Модошодой амжалтанууд

Мүнөө Байкальска леспромхозой коллектив модо урадхуулгын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулжа байна. Тэдэнэр июнь һарада түсэбһөө гадуур 4 мянган кубометр модо урадхуулаа.

Тус коллективэй дунда үйлэдбэриин түрүүшүүлэй тоо үдэр бүри олошорно. Мүнөө мэргэжэл ехэтэй бригадир нүхэр Козулинай хүтэлбэрилдэг бригада халаанайнгаа нормые 120—150 процент дүүргэнэ. Саяниха гэжэ мастерска участогай модо ябталагшадай ажалай бүтээсэ үдэр бүри дээшэлнэ. Тэдэнэр мүнөө август һарын түсэбөөр хүдэлмэрилжэ байна.

Һаяхан болоһон модошодой суглаан дээрэ тус леспромхозой хүдэлмэришэд ба албахаагшад модо урадхуулгын бүхы хүдэлмэриие августын 15 болотор дүүргэхэ гэһэн уялга нэгэн һаналаар абаад, эршэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

— Модошоной дунда социалистическэ мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрһэнэй ашаар үйлэдбэриин түрүүшүүлэй тоо үдэр бүри олошорно. Тиимэһээ, абаһан уялгаяа эдэнэрэй заатагүй дүүргэхэнь лабтай, — гэжэ тус леспромхозой директорые орлогшо нүхэр Деркачев хөөрэнэ.

Г. Ильин.

Шэнэ номууд

Бурят-Монголой номой хэблэл һүүлэй үдэрнүүдтэ иимэнүүд шэнэ номуудые хэблэлһээ гаргаа:

Профессор Шаронов.— Планетэнүүд дээрэ ажамидарал би гү. Бурят-монгол хэлэн дээрэ, 2 мянган хэһэг тиражтай. 60 мүнгэн сэнтэй.

Л. Толстой.—Хоёр нүхэд, Бурят-монгол хэлэн дээрэ, 3 мянган хэһэг тиражтай, 30 мүнгэ сэнтэй.

А. Хахалов.—Хүдөө ажахын жэлэй дүнгүүд ба колхозууд болон МТС-үүдэй 1953 оной зорилгонууд тухай. Ород хэлэн дээрэ, 2 мянган хэһэг тиражтай, 30 мүнгэ сэнтэй.

Б. М. Митупов, Ж. С. Сажинов.—Түрэлхи литература. Долоонжэлэй ба дунда һургуулиин 7-дохи класста үзэхэ хрестомати, бурят-монгол хэлэн дээрэ, 3 мянган хэһэг тиражтай, 3 түхэриг сэнтэй.

Д. Мижидон.—Бурят-монгол хэлэн (грамматика, бэшэгэй дүрим ба хэлэлгэ хүгжүүлгэ). Бурят-монгол эхин һургуулиин 1-дэхи класай учебник, бурят-монгол хэлэн дээрэ, 4 мянган хэһэг тиражтай, 95 мүнгэ сэнтэй.

Д. Мижидон.—Бурят-монгол хэлэн (грамматика, бэшэгэй дүрим ба хэлэлгэ хүгжүүлгэ). Бурят-Монгол эхин һургуулиин 2-дохи класай учебник, бурят-монгол хэлэн дээрэ, 4 мянган хэһэг тиражтай, 1 түхэриг 15 мүнгэ сэнтэй.

Г. И. Упхонов. — Бурят-монгол һургуулиин 7-дохи класста ород хэлээр уншаха ном. Ород хэлэн дээрэ, 3 мянган хэһэг тиражтай, 3 түхэриг 90 мүнгэ сэнтэй.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси. Гурбадахи зарлал, (1952 оной декабриин 27—28) стенографическа тоосоон, бурят-монгол хэлэн дээрэ, 1 мянган хэһэг тиражтай, 3 түхэриг 20 мүнгэн сэнтэй.

В. И. Левенко. — Бурят-Монголой АССР-тэ турнепсын үрһэ ургуулга. Ород хэлэн дээрэ, 2 мянган хэһэг тиражтай, 10 мүнгэ сэнтэй.

С. О. Еланов.—Гашэйн МТС-эй комбайнер М. Ф. Ивановай дүй дүршэл. Ород хэлэн дээрэ, 1500 хэһэг тиражтай, 10 мүнгэ сэнтэй.

Арсалан Жамбалон. — Лагерьта. Бурят-монгол хэлэн дээрэ, 3 мянган хэһэг тиражтай, 70 мүнгэ сэнтэй.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Социалистическэ мүрысөө толгойлно

Ждановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин партийна организаци колхозниггуудайнгаа дунда нийтэ-политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулна. Парторганизациин агитколлектив 22 коммунист ба 10 партийнабэшэ эдэбхитэдһээ бүридэнэ. Агитаторнуудта тарянажалай, тракторна болон тэжээл бэлэдхэлэй бригада бүхэн даалгагдажа үгтэнхэй. Тэдэнэр Коммунистическэ парти ба Советскэ правительствын политикые колхозниггуд болон механизаторнуудта тайлбарилжа үгэдэг.

Жэлэй эхинһээ хойшо колхозой агитаторнууд бригаданууд болон фермэнүүдтэ 200 үлүүтэй хөөрэлдөө үнгэргөө, 50 элидхэл хээ. Гадна, «Путь к коммунизму» гэжэ колхозно ханын газетэ (редакторынь нүхэр Сономов) хэдэн удаа, «Дайшалхы хуудаһанууды» 48 дахин, «Молни» 30 дахин гаргаа. Ажахын кампанинуудые жэшээтэ һайнаар дүүргэхэ талаар колхозниггуудай зорилго тухай, артельнэ үйлэдбэриин түрүүшүүлэй амжалта тухай эдээн дээрэ тодо һонороор бэшэгдэдэг, ажалдаа тунайшаар хандадаг колхозниггуудые хурсаар шүүмжэлдэг байна.

Агитаторнууд социалистическэ мүрысөөнэй дүн гаргаад, тэрээн тухайгаа информационно бюллетень 10—15 хоноод лэ гаргажа байдаг. Тэрээнһээ гадна, мүрысөөнэй дүнгүүдые показателиин доскада бэшэгдэдэг юм. Колхозой правлениин ба парторганизациин шиидхэбэреэр стахановецуудай нэрэнүүд бригадануудай ба колхозой Хүндэлэлэй Доскада бэшэгдэдэг.

Партбюро агитаторнуудай хүдэлмэриие хододоо хинажа байдаг. Агитаторнуудта туһаламжа үзүүлхэһээ гадна, бюрогой гэшүүд колхозниггуд болон механизаторнуудай дунда хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, үйлэдбэриин зүблөөнүүдые үнгэргэжэ, тэдээн дээрэ бригадын ба фермын ажабайдалай шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсүүлдэг байна.

Партийна организаци агитаторнуудай семинар хододоо үнгэргэжэ байдаг, мүн тэдэнэй тоосоонуудые партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэдэг байха юм. Нийтэ-политическэ хүдэлмэриин дутуунуудые зайсуулха, тэрэниие эрид һайжаруулха хэмжээнүүд семинар болон суглаанууд дээрэ хараалагдадаг. Тэрэшэлэн агитаторнууд хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хөөрэлдэдэг байха юм.

Тарянажалай № 1 бригадада нийтэ-политическэ хүдэлмэриин муугаар ябуулагдажа байһан тухай партгруппоргын, мүн агитаторнууд нүхэд Телешев, Бабкина, Мальцев гэгшэдэй тоосоое партийна суглаан дээрэ һаяхан шагнаһан байна.

Суглаан болбол партгруппоргын ба агитаторнуудай хүдэлмэриин дутуунуудые хурсаар шүүмжэлхэ зуураа, тарянажалай энэ бригадада нийтэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан байха юм. Тэрээнһээ хойшо нийтэ-политическэ хүдэлмэри эндэ эли бодо һайжараа. Агитаторнууд хөөрэлдөөнүүдые удха һайнтайгаар, хаһа саг соонь үнгэргэдэг болоо. Колхозниггуудай үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудтай хөөрэлдөөгөө нигтаар холбодог юм. Гадна, бригадынгаа гэшүүдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөе агитаторнууд толгойлно.

Агитаторнууд ба нютагай интеллигенци политическэ, хүдөө ажахын болон бусад темэнүүдээр лекцинүүдые уншана. Партоганизациин секретарь нүхэр Санжиев колхозниггуудай дунда ехэ хүндэтэй болонхой юм. СССР-ые хүгжөөхэ табадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XIX съездын директивэнүүд тухай ба бусад темэнүүдээр Ара-Хэрээтын һургуулиин багша Ф. Земзеров бригадын гэшүүдэй дунда хөөрэлдөө үнгэргөө.

Тиин Ждановай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд ба механизаторнууд Бичурынгаа аймаг дотор хабарай тарилгые түрүүшүүлэй зэргэдэ дүүргэһэн байгаа. Мүнөө колхозниггуд тарилгынгаа хойноһоо һайнаар харууһална. Үбһэ хуряалгые аймаг соогоо түрүүлжэ эхилээ һэн. Колхоз дотор дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ тарянажалай № 2 бригада түрүүлжэ ябана. Тэрээндэ колхозой правлениин ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг барюулагданхай.

Малажалай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд һайн амжалтануудые туйлана. Мүнөө малажал хүгжөөхэ түсэбөө бүхы түрэлэй малаар дүүргэнхэй. МТФ-гэй эрхим һаалишад С. Биликова, С. Самбаева болон бусад мүнөө һаамхай үнеэн бүриһөө 750—850 литр һү һаагаад байна. Үнеэдээ түхэреэн сүүдхэ соо адуулдаг, үдэртөө тэдэнээ 3 дахин һаадаг юм.

Коммунист Зандановай хүтэлбэрилдэг дархашуулай бригада ехэ оролдосотойгоор ажаллана. 1000 толгой хониной, 500 тахяагай байха байрануудые, 5 автомашинын байха гараж энэ бригада мүнөө барижа байна.

Тиигэжэ энэ артелиин колхозниггуд нийтынгээ ажахые улам хүгжөөхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллана. Энэ тэмсэлыень колхозой түрүү хүнүүд—агитаторнууд үүсхэнэ, тэдэнэр социалистическэ мүрысөө толгойлно.

А. Шулунов.

Бичурын аймаг.

Туйлаһанаараа һанаагаа амархагүй

Мухаршэбэрэй аймагай колхозууд байгша ондо хони үсхэбэрилхэ гүрэнэйнгөө түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ. Зарим колхозууд, жэшээнь, Маленковой, Молотовой нэрэмжэтэ, «Үнэн», «Победа» колхозууд түсэбөө нилээд ехээр үлүүлэн дүүргээ. Тиигэбэшье, эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ба хониной-товарна фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд туйлаһанаараа һанаагаа амарангүй, жэлэй эсэс хүрэтэр хонидоо үшөө нэгэ дахин түрүүлжэ, хони үсхэбэрилхэ түсэбөө нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Гэхэ зуура, эндэхи бусад колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениин зооветеринарна мэргэжэлтэд хони үсхэбэрилгэдэ анхарал багатайгаар хандана. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхозой правлени хони үсхэбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые дүүргээгүй байбашье, хонидой орооной кампаниие эмхитэйгээр үнгэргэлгэ хангаагүй. Түсэбэй ёһоор 450 хони ороондо оруулха байгаа һаа, мүнөө оройдоо 100 хони ороондо оруулһан байха юм. Тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ерофеев ба участково зоотехник нүхэр Рещикова гэгшэд хусанууд ба эхэ хонид ороондо бэлэдхэгдээгүй гэһэн шалтагаан дурдана. Теэд энээндэнь хэн зэмэтэй гээшэб? Хонидой орооной кампаниин ойртоһониие мэдэжэ байгаад, хонидые ба хусануудые һайн харууһалгада, эдеэлүүлгэдэ юундэ табяагүй юм?

Зундаа бороотой бүрхэг үдэр ба һүниндөө хонидые ороондо оруулхада эгээл һайн үрэ дүн туйлагдадаг гэжэ малажалай новаторнууд өөһэдынгөө бодото хүдэлмэреэр харуулаа. Теэд энэ аргашье Мухаршэбэрэй аймагай колхозуудта хэрэглэгдэнэгүй.

Хонидой орооной кампаниие эндэхи бусадшье колхозууд муугаар үнгэргэжэ байна. Жэшээлхэдэ, «Искра», «Путь Ленина», Зангинай сомоной Калининай нэрэмжэтэ колхозууд мүнөө хүрэтэрөө нэгэшье хониёо ороондо оруулаагүй. «Искра» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Иванов, Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Овчинников гэгшэд «хони үсхэбэрилхэ түсэбөө колхознай үлүүлэн дүүргээ, тиимэһээ хонидоо зундаа ороондо оруулһанай хэрэг юуб?» гэжэ сэхэ мэдүүлнэ. Теэд эдэ хүтэлбэрилэгшэд гүрэндэ мяха тушааха, тиигэжэ хонидойнгоо тоо толгойн нэгэ хэды хороохо байһаниие мартажархёо хэбэртэй. Эдэ колхозууд түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо хонидые һураггүй олоор үсхэбэрилхэ бүхы условитой.

Хонидой орооной кампаниие эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө участково зооветеринарна мэргэжэлтэд Путинцев, Денисова гэгшэд юушье хэнэгүй. Тиихэдэ аймагай хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениин главна зоотехник нүхэр Баранова, хони үсхэбэрилгын талаар зоотехник нүхэр Олзоева гэгшэд хонидой орооной кампаниие хаһа саг соонь үнгэргэхэ тушаа участково зооветеринарна мэргэжэлтэдэй ба колхозно хонишодой хүдэлмэриие шэглүүлэн хүтэлнэгүй, хинан шалганагүй.

Мухаршэбэрэй аймагай колхозууд хонидые олоор үсхэбэрилхын тула бэлшээриин ба тэжээлэй угаа ехэ ресурснуудтай. Тиимэһээ эндэхи хүдөө ажахын органууд ба колхозуудай правленинүүд ашаг ехэтэ хони үсхэбэрилгые түргэдхэхын түлөө бодото хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Д. Санжимитыпов.

АГУУЕХЭ УҺАН ЗАМ

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ суднаар ябалгын Волго-Донской каналай нээгдэһээр 1 жэлэй ойдо

Ленинэй нэрэмжэтэ суднаар ябалгын Волго-Донской канал 1952 оной июлиин 27-до нээгдээ һэн. Агуухэ хоёр мүрэнние — Волга ба Донние холбохо тухай ородой эрхим хүнүүдэй хэтэ заяанай һанал бодолынь бэелүүлэгдээ.

Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро советскэ арадай түйлаһан ажалай энэ илалта хадаа коммунизмын түлөө тэмсэлэй түүхэдэ тодо гоё хуудаһан боложо оробо.

Оронойарадай ажахые сашадаһан хүгжөөлгэдэ Волго-Донской канал айхабтар ехэ удхашанартай юм. Волгые ба Донние холболго хадаа үһан замуудые олошоруулаһаа гадна, арадай ажахые энергээр хангаха ба гандаһан районуудые үһалха, уһажаруулха шухалын шухала проблемэнүүдые шиидхэбэ. Ленинэй нэрэмжэтэ суднаар ябалгын Волго-Донской каналай манай ороной амгалан экономикын хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ удхашанарынь жэлһээ жэлдэ дээшэлхэ юм.

Волго-Донской канал Советскэ Союзай европейскэ хубиин бүхы далайнуудые үһан транспортын нэгэдэмэл системэ болгон холбоо, шэнэ үһан замаар ашаа шэрэхэ арга олгоо. Волго-Донской системэдэ багтадаһан Цимлянска гидроузелай худэлжэ эхилхэдэ, магистральна ба хубаалгын каналнуудаар, үһалуурнин системээр Доной үһан колхозууд ба совхозуудай полинуудые шэглэн урдаба. Ростовско, Сталинградска областинуудай олон зуугаад мянган гектар ганданги газарнууд сэсэглэжэ полинууд, садууд, виноградай ургадаг газарнууд ба удхэн үндэр үбһэ ногоотой бэлшээринүүд боложо байна.

Волго-Донской канал болбол манай ороной промышленностиин сашадаа хүгжэлтэдэ нүлөөлнэ, сашадаа улам ехэ нүлөө үзүүлхэ юм. Нёдондо жэлдэ навигациин эхилхэһээ хойшо агуухэ Волго-Донской үһан замаар арадай ажахуда түйлай ехэ удхашанартай ашаанууд зөөрэгдэһэн ба бүри ехээр зөөрэгдэхэшье байна.

Волго-Донской пароходствын залуу коллектив үнгэрэгшэ жэлэй туршада худэлмэрилхэ зуураа, нилээд дуй дүршэлтэй болоо. Каналые ашаглахад байһан хүнүүд дэлхэйн дээрэ эрхэ һайнаар бүтээгдэһэн гидротехническэ барилганууды түргэнөөр шудалаа, судануудые шлюзээр гаргаха сагаа сэхэнэер хороогоо.

Мүнөө жэлэй навигаци үнгэрэгшэ жэлэй навигациһаа онсо илгаатай. Юуб гэхэдэ, шэнэ замаар ашаа шэрэлгэ гурба дахин ехэ болоһон байна. Илангаяа Донһоо Волгодо—нүүрһэ, Волгоһоо Дондо ой модо ехээр шэрэгдэнэ. Мүн тэрэшэлэн кубанска тарян ороной бусад районуудта угаа ехээр абагдаагдана.

Энэ жэлдэ Волго-Донской каналаар пассажирнуудые шэрэлгэ ехэ болоо. Утааруаа 3 мянгаһаа үлүүхэн километртэ үргэлжэлдэг манай ороной эгээл ехэ Москва—Ростов гэжэ пассажирска линии мүнөө жэлдэ бүрин ашаглалда оруулагдаба.

Мүнөө Сталинградай ба Ростовой хоорондохи пассажирска линеэр пассажирска суднанууд ехэ олоороо ябана. Сталинградһаа удэр бүри московско гү, али ростовско пассажирска судна тамарнэ. Тиимэһээ, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Волго-Донской суднаар ябалгын каналаар город-геройдо олоороо ерэһэн пассажирнууд— экскурсантнууд ба туристнуудта ехэ аятай зохид болоо.

Энэ жэлэй навигацида Цимлянска далай дээрэ пассажирска шэнэ хэдэн линии нээгдэбэ. Пятиизбянска, Нижне-Чурсуук, Жуковско, Кривскэ, Красноярска, Суворовско станицануудта, далайн эрьеын Попов, Ильмень хутоорнуудта судна нуудай зогсохо эзэлгэн доро дэбжэхэ зернуудтай пуктнууд эмхидхэгдэбэ.

Мүнөө жэлэй навигациин хэрэгдохи гол онсо илгаань юуб гэхэдэ, буксирна флодые олошоруулангүйгөөр, тэрэнние эрхимээр эмаглажа, двигательнүүдые хүдэлгэхэ технико-экономическа нормыень дээшэлүүлжэ, судна жолоодолгын түрүү прогрессивнэ методые хэрэглэхэ, ашаа шэрэлгын түсэбые дүүргэхэ ёһотойбди.

Навигационно программые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ орохо зуураа, манай управлениин коллектив ашаа шэрэгшэ ба пассажирска флодые ашаглалга дээшэлүүлхын зорилгоор эмхидхэлэй-технигческэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлһэн байха юм.

«Руслан» пароходой коллективэй экипажэр, ашаа шэрэгшэ ба пассажирска суднануудай бүхы командануудстахановскаар худэлмэрилдэг байна.

Волго-Доной тамарагшадай состав хадаа флодойнгоо худэлмэрние элитэ речнигүүд Бурлаков ба Герасимович гэгшэдэй методээр эмхидхэхээ эрмэлзэнэ.

Часовой график гуримшуулха манай худэлмэриин эрхэ байдалда таарууляжа, судануудые түлхижэ ябуулха шэнэ прогрессивнэ методые нэбтэрүүлхэ ёһотой байнабди.

Ороной гол мүрэнэй бассейнүүдтэ суднануудые зогсоонгүйгөөр ябуулха диспетчерскэ халаануудые бии болгохо ба ашаануудые һаатуулангүйгөөр шэрэлгэ эмхидхэхэ тэһэн сталинградска диспетчернүүдэй үүсхэлые халуунаар дэмжээд, манай пароходствын диспетчернүүд энэ шэнэ патриотическа худэлөөндэ эдэбхитэйгээр оролсобо.

Бэелүүлэгдэһэн хэмжээ-ябуулганууд, партийно-политическэ хүдэлмэрние һайжаруулһанай ашаар, Волго-Донской пароходствын Красноармейскэ районой управлениин коллектив өөрынгөө худэлмэриин бүхы звенонуудта нилээд хубилалта хээ. Нёдондо жэлэй бүхы навигациин уедэ шэрэгдэһэнэй зэргын ашаае Волго-Доной речнигүүд энэ жэлэй навигациин 2,5 һарын турша асараад байна. Капитан Кондратковой толгойлдог № 308 теплоходой команда эрхим ажалта түйлаа. Нёдондо жэлэй түсэбтэ орходоо гурба дахин ехэдхэгдэһэн мүнөө жэлэй ашаа шэрэлгын түсэбые энэ команда 148 процент дүүргээд байна.

Капитануул Игнатьев, Яровой ба Закомолдиной жолоододог № 309, № 307 ба № 303 теплоходуудай командануул эрхим һайнаар худэлмэрилнэ. Мүн тэрэшэлэн халаанай диспетчер залуу инженер М. Кабанцева тон шадабаритайгаар суднануудые жолоодоно.

Манай худэлмэриин үшөө нэгэ амжалтань юуб гэхэдэ, энэ жэлэй навигациин үедэ модые һалаар урадхуулдаг болоһон байнабди. Иимэ аргаар модо урадхуулгадань, Волго-Доной речнигүүдэй коллективтэ модо урадхуулгын научно-шэнжэлэлгын институт ехэхэн туһаламжа үзүүлээ.

Волго-Донской пароходствын Красноармейскэ районно управленидэ худэлмэрилдэг кадрнууд баян дүй дүршэлтэй боложо байна. Речнигүүдэй үйлэдбэриин мэргэжэлые дээшэлүүлхэ зорилгоор Волго-Донской канал дээрэ һуралсалай сеть үргэдхэгдөө.

Гол мүрэнэй училищи ба техникумуудые дүүргэһэн залуу, бэлиг сэхтэй худэлмэрилэгшэд энэ жэлэй навигацида командына тушаалнуудта ажаллана. Капитануул ба тэдэнэй туһалагшад өөһэдынгөө участогууд дээрэ мүн лэ һайнаар худэлмэрилжэ байна. Тэрэшэлэн суднануудай механигууд нүхэд Дудкин, Пирогов, Куртиков, Яшиницкий, Тюлин ба бусад һайн ажалаараа илгарна.

Навигациин эхилхэһээ урид һуралсалай комбинадууд команднасоставай нүргүүлинүүдтэ кадрнуудые бэлэдхэхэ талаар сэхэхэн худэлмэри хэһэн байна.

Волго-Доной речнигүүдэй худэлмэридэ үшөө шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон бии. Партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр хүтэлбэрилэгдэжэ, доторой резервнүүдые хүсэд элсүүлэн, тэдэнэр хадаа өөһэдынгөө социалистическэ уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэжэ, 1953 оной навигациие эрхимээр үнгэргэхэ байна.

П. Качалин, гол мүрэнэй флодой гурбадахи классай капитан, Волго-Донской пароходствын Красноармейскэ районой управлениин начальник.

МОСКВА. Улаан воротагай дэргэдэхи үндэр байшан.

ТАСС-эй фотохронико.

Тобшо һонинууд

12 үнеэнһээ 12 тугал. Яруунын аймагай Эгэтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Татьяна Житихина даалгагдаһан 12 үнеэнһээ 12 тугал абаад, тобир тугаранаар, нэгэшье хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна.

Үндэр һаһатай модошо дархан. Закаменай аймагай Кировэй нэрэмжэтэ худөө ажахын артелиин гэшүүн Бальжин Пагбаев 70 наһатай болобошье, ажаллажа үргэлжэлһээр. Энэ жэлдэ 10 тэргэ дархалаад, мүнөө шарга олоор хэжэ захалаа. Үндэр наһатай энэ дархан жэлэй эхинһээ хойшо 300 гаран ажалта үдэр олоо. Мүнөө үбһэ хуряалгын үедэ үбһэшэнэй зэр зэмсэгүүдые заһабарилалсана.

Һурагшад туһална. Курумканай аймагай Аллын эхин һургуулиин һурагшад ажахын эдэб худэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададжа байна. Тэдэнэр һуралсалай жэлэй дүүрэһэнһээ хойшо наранай 3 центнер борбоосгой суглуулжа, лесничестводо туһалаа. Гадна, тэндэхи колхоздо набшаhата тэжээл бэлэдхэлгын сэхэнхэнь тэдэнэй хүсөөр хэгдээ. Лиза, Надя Рабжиновалан, Г. Очиров, Ширетуров ба бусад илангаяа эдэ худэлмэринүүдтэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсаа.

Һарын курса эмхидхэгдэбэ

БМАССР-эй Культурын министерствын дэргэдэ худөө нютагуудай баянистнуудай һарын курса эмхидхэгдэбэ. Курсада хабаадагшад өөһэдынгөө мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлхэ, хүгжэмэй чухала теорине шудалха байна.

В. Прельский.

КОЛХОЗУУДАЙ САБШАЛАН ДЭЭРЭ

Уялгаяа эрхимээр дүүргэнэ

Яруунын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз үбһэ хуралгын худэлмэриие хаһа саг соогоо эхилһэн байгаа. Үбһэндэ орохоһоо һураггүй урид үбһэ хуряалгын машинануудые, мори унаа болон бусад шухала хэрэгсэлнүүдые гүйсэд бэлэдхэжэ, тэжээл бэлэдхэлэй худэлмэрние амжалтатайгаар үнгэргэхэ, тиигэжэ үбэлэй үедэ нииитынгээ адуу малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ услови байгуулаа һэн.

Мүнөө энэ колхозой сабшалан дээрэ таряанажалай бригаданууудай хоёр звенонууд, нэгэ тракторна агрегат худэлмэрилжэ байна. Эдэ звенонуудта хамта дээрээ 75 хүн, 6 морин сенокосилка худэлмэрилнэ. Үбһэ хуряалга дээрэ ажал худэлмэриин муу бэшээр эмхидхэгдэһэнэй ашаар энэ артелиинхид мүнөө нилээд ехэ сабшалангаа сабшаһан ба хуряаһан байха юм. Бүхы дээрээ 1200 гектар үбһэ сабшаха байгаа һаа, июлиин 20 болотор 756 гектарынь сабшажа, түсэбөө 63 процент дүүргөө. Сабшагдаһан үбһэн хатаагдан сасуу хуряагдажа сомогдоно.

Үбһэ хуряалгын нэгэ звеное үбгэн колхозник Иван Куликов даална. Энэ үбгэн өөрынгөө дураар машинистаар худэлмэрилхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Тиин мүнөө нүхэр Куликов хоёр залуу машинистнуудые дааажа, ахалагша машинистаар худэлмэрилжэ байна. Үбһэ сабшалгын түрүүшын үдэрһөө хойшо үбгэн машинист үдэрэйнгөө нормые 120—130 процент һайн шанартайгаар дүүргэнэ. Мүн залуу машинистнуудыншье тэрээнһээ гээгдэнэгүй. Тиимэһээ нүхэр Куликовой даадаг звено түрүүшын үдэрһөө колхоз соогоо түрүү зэргэдэ ябана. Энэ звеноойхид 12 үдэр соо үбһэ сабшаха түсэбөө 68 процент дүүргээ.

Гадна, нүхэр Куликов үбһэшэдэйнгээ дунда нииитэ-ойлгуулангжын худэлмэри ябуулна, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Энэ звеноойхид мүн ондоо звенонуудтай мүрысэнэ. Звеногой эрхим үбһэшэд Антонина Фомина, Раиса Мозянова болон бусад гараар сабшахадаа үдэрэйнгөө нормые 110—115 процент һайн шанартайгаар дүүргэнэ.

№ 2 звеногой ахалагша машинист Николай Мацуков муу бэшээр худэлмэрилжэ, үдэр бүринигөө даалгабарине 110—120 процент һайн шанартайгаар дүүргэдэг ба залуу машинистнуудта туһаламжа үзүүлдэг байна. Һүри хаягшад Дмитрий Фомин, Анна Белоусова болон бусад даабаряа хододоо 115—120 процент дүүргэдэг, үбһөө һайнаар сомодог байха юм. Моришон Иван Тетерин үндэр наһатайшье һаа, оролдосотойгоор ажаллажа, сенокосилкануудай һаадгүйгөөр хүдэлмэрилхэ ябадал хангана.

В. Маханчеев.

Түрүү бригадада

Ново-Заганска сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозой сабшалан дээрэ үбһэ хуряалгын худэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Республиканска социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһон колхозниигууд ба механизаторнууд таряа хуряалгын эхилтэр тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхын түлөө эсэшэгүйгөөр ажаллана.

Мурысөөндэ нүхэр Ивановой хүтэлбэритэй таряанажалай хоёрдохи бригада түрүүлэнхэй. Энэ бригадынхид өөһэдынгөө даабан сабшалангай хахадһаа ехэнхиие сабшаад, үбһэ хуряаха түсэбөө 25 процент дүүргэһэн байна. Тэжээл бэлэдхэлэй худэлмэридэ бригадын бүхы гэшүүд элсүүлэгдэнхэй. Зариманшарга үбһэ хуряалга дээрэ худэлмэриин түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо һураггүй олон колхозниигууд худэлмэрилнэ. Олонхи колхозниигууд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Жэшээнь, морин сенокосилкын машинист Василий Максимов 10 үдэрэй турша соо 45 гектар үбһэ сабшаа. Энэ машинист ажалайнгаа темпые үдэр бүри дээшэлүүлжэ, үдэрэйнгөө даабарине 125—150 процент дүүргэнэ. Гар хажуурщад Анатолий Денисов, Стефан Иванов болон бусад үдэр бүринигөө даабарине хододоо 125—130 процент дүүргэдэг байха юм.

Нүхэр Ивановой бригада үбһэ хуряалга дээрэ һайн үрэ дүнгүүдые түйлаһанайнгаа түлөө колхозой правлениин ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг абаба.

Мухаршэбэр. М. Александров.

Худэлмэришэд ба албахаагшад воскреснигтэ гараба

Иволгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо Иволгинск тосхоной худэлмэришэд ба албахаагшадай хүсөөр воскресник эмхидхэгдэбэ. Тэдэнэй хүсөөр нэгэ үдэрэй турша соо 70 гектарай үбһэн хуряагдаһан ба 370 центнер үбһэн сомогдоһон байна. Воскреснигтэ хэлхэе-холбооной аймагай конторын, райфогой, аймгүйсэдкомой культурын ба харгы барилгын таһагуудай худэлмэрилэгшэд һайнаар худэлмэрилээ.

Б. Сотнич.

Жамсо ТУМУНОВ

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГА

**

(„Алтан бороо" гэжэ романһаа отрывок)

***

Жамган һуришээр үлөбэ. Дичигмаа мори тэргэеэрээ балагаануудта ошожо, тэндэ эхээе, арай шамай аргадажа, Дашатаяа орхёод, тармуур барижа бусад табилсахаа гараба. Нэбшээ олон баалануудта зурылдажа, захаһаань харахада, миралтаһ байһан далайн долгиншуу. Һамгад, басагад, арбаадтай ухибүүдшье һаа, хуу энэ баалануудта умбажа, тэдэнние удар татажа, дээрэ дээрэнь ябталжа бухалнуудые бодхоно. Бэлэ бэлээр бухалнууд тобойлдоно.

Гаржил түрүүлэгшэ энэ тэрэнние магтажа ябаад, энэ тэрэнние гэсаалжа ябаад, бухалай шанарые шалгана, оройень дарaжа байгаад үзэнэ. Дичигмаагай түрүүшын бухалые үзөөд:

—Һайнниишье һайн, зүгөөр хаяаень дарxа хэрэгтэй, юбхээ газараар шэрэһэн һамгад шэнги болошоно,—гээд энеэнэ.

Дичигмаа ехэ баярлаба. Бухы шадалаа гаргажа, тармажа этэрхэ байжа, бухалайнгаа хаяае һайса ингтаруулан сохижо, оройень дарaжа ябаад, хэды хэды бухалнуудые табижархиба. Халуунниишье хадуун байба. Зүгөөр хүнүүд халуунда хайлангүй, хуу баран һанаа амар ябажал ябажал ябаба. Һүргүүлиин ухибүүд тармуур машина дээрэ һуушоод, бухалшанда хүсэгдэхэһөө айжа, моридоо сохин сохин хараһаалдана. Бухалшанайда халта холодохоодо омогорхоһон хүшэртэй гулгэхэн аялгаар дуу дуулаадана:

Аханараа армидаа мордохуулаад,
Алахыень Гитлерые захинхайбди.
Ажалдаа сэдьхэлээ умбулаад,
Алдараа, солоё дабтанхайбди...

Бухал табижа ябаһан басагадуу буурсаг болошоһон үбһэ зэргэ ара тээшэнь хаялжа, нэгэ бага амияа юм. Энэ ужжам тала, сэбэр агаартa, олоной дунда дуулажа ханахаар бэшэ ха юм» гэжэ Янжима сэдьхэнэ. Тингээд бургаһанай мушэрээр наадажа һууһан ашаяа үргэжэ, эхэ тэшээнь заажа:

—Эжышни, Даша, юундэ дуулажа нагйб?—гэнэ.

Даша энеэхэйрээ бэшэ юушье мэдэнэгүй. Бургаһанайнгаа мушэрые арбагануулан, эхынгээ бухал табижа ябаһан газар худар гараараа заангажа:

—Гин—гин,—гэнэ.

Эхэдэ ошохом гэбэ ха юм гэжэ һанаад, Янжима хэзтэй тэрэнээ тэбэрнэн зандаа үбэнэй ухэн түгэсэг дээгүүр зөөлэхэнөөр алхалан Дичигмаа тээшэ ябаба.

Энэ үедэ һуридэ бухал абаашаад, дахин бухалда ошожо ябаһан ухибүүд хүгшэнэй хажуугаар гарахадаа, ута аргамжа шэрэһэн моридойнгоо ордороон дунда шэнгэн гоёхон хоолойгоор дуулалдана:

Аадарай үүлые саражархёод,
Амгалан байдалнай мандахал даа.
Арьяатан немецые даражархёод,
Аханарнай нютагаа бусахал даа.

Янжима хэзтэй «ахачарнай нютагаа бусахал даа» гэһэн дуунай таһалбарние сонсоходоо, хүбүүд тухайгаа һанажа, тэдэ бараһадин хээээ бусаха ааб гэжэ бодоно. Хүбүүдэнь ябаһан харгы аргагүй ута ба хүндэ байба. Тэдэ хүбүүдын хоюулханаа энэ харгыгаар ябажа ябаа, нам мэтын олон эсэнүүдэй хүбүүдтэй хэтэ дабхина гэжэ һанахадаа, хүгшэн омогорхоно.

Дичигмаада хүрэжэ ошоходоо, Янжима хэзтэй Дашаяа эхэдэнь үгэжэ, тэдэнээ бухалай һүүдэртэ һуулгаад, бэринигөө мүлирхэй эшэтэй тармуур абажа, бухал табижа оробо. Хүбүүнэдэ хүхээ хүүхлаһан һуухадаа, Дичигмаа эхээ хаража, даража, дүүнэрэйнгээ дуулаһан дууе шагнаад, баалаа хумижа орходоо, хуу баран нэгэ жэгдээр:

Хабтагай Яруунын олтирогоо
Хараасгайн ганганаан таһарнагүй,
Халуун зүрхэнэйм өөрһөө
Ханилсанайм аялга таһарнагүй,—

гэжэ намдуу даруугаар, иргүү гоёор татанад. Дуун хүнэй хани нүхэр. Таряа хадахада комбайнай хинхинөөнтэй ниилэдэг; адуу маналаха мориной инсагаалдахые дабтадаг; онгосо һэлбэдэхэдэ үһанай долгинтой хамтардаг; дайнда ябажа ябаа бол, хүү, һэлмэтэй нүхэсэдэг. Ямаршье арад, өөрынгөө түүхын ямаршье хүндэ үедэ дуу дууламгүй байдаггүй. Дуун—арадай һанал бодолой, хүсэл эрмэлзэлэй һулдэнь.

Залуушуулай дууланһан дууе шагнаад, эднэр үшөө, үшөө дуулаһай гэжэ Янжима хээтэй һанана. Тингээд бухал табижа ябаһан бэрнэе харана. Тэрэнь дуу дуулаагүй хэбэртэй. Һэсы гэрэй зэргэ томо бухал табиад, тэрэгэйнгээ хаяае сохин, оройень заһан ябана. Бухал табижа ябаһан хүнүүд соо Янжима хээтэйн бэрынь тон элсэр харагдана:—бэедэнь тэгшэхэн һууһан хүхэ һудалтай сагаан кофтыень, үзүүргөө тойруулан, хоёйнонь намыруулжан улаан пулаадыень хүгшэн ондо һөөөө алданагүй. Дичигмаа хүгшэнэй урда талын дунда хоёоко байһан дээ мэргээр һанагдана. Дичигмаагай хүдэлсэнь һалхинда үлээгдэһэн дэнгэй дүлэдэнэтэй адли түргэн. Тэдэ Дичигмаагай дуу дуулаагүйдэнь хүгшэндэ һүһэгүйхэе хөөр бэшэ. «Хоолой һайхантай ха сэдьхэлээ ханана. Тэрэнь өөрһөөнь бэшэ баалануудые үдьхэлжэжэ, өөрынгөө зэргэ үндэр болотоорынь обоолоод, сэл ногоон шэмэтэ хяагай хурса үзүүртэнь гарнуудаа, хүзүүгээ хадхуулан байжа үбһэ тэбэрээд, бухалайнгаа һүүри дээрэ табижа, үбдэгэн дарана.

«Энээхэн жаахан хүгшэн аад, ямар ехэ шадалтайб», гэжэ Дичигмаагай бодожо байтарынь һүрин хажууһаа Цыремжидэй хангинаса татахань сонсоно:

Хушуундаа сагаантай
хүрин хээр мини
Хухалжархин алдаба урагыем.
Холшорхон залуу
инат занханаараа
Хубаажархин алдаба зүрхыем.

Удаань Цыремжид бухалаа һүри дээрэ малгай мэтэ хүнгэнөөр хоёр асалан гэжэ тохожорхибо. «Ягаа хүсэтэйб даа» гэжэ Дичигмаагай бодохо байхадань, бухал табилагша Цыремжидэй аялгые дабтабад:

Убсүүндэ сагаантай
хүрин хээр мини
Удьхэлжэрхин алдаба урагыем.
Урихан залуухан
зулгы занханаараа
Уярууажархин алдаба зүрхыем.

Бухалшадай намдахатай хамтахүбүүдэ унтуулжа, бухалай һүүдэртэ табиһан Дичигмаа, дүрбэн һалаатай түмэр аса бариад, баала тулхин ябахадаа:

Хададаа модониинь ургаашье
һаа,
Харахан занданиинь ургаагүй.
Хархадан нүхэдынь олонхоншье
һаа,
Ханилһан гансадам хүрэнэгүй,—

гэжэ татажархиба.

Бухал табишад зуг бүхэнһөө нэгэ доро дарьялдан, Дичигмаагай аялгые дэмжэбэ:

Уулада модониинь ургаашье һаа,
Улаахан занданиинь ургаагүй.
Уулзахадам нүхэдынь олонхоншье
һаа,
Ушарһан гансадам хүрэнэгүй...

Энэ үедэ косилкашанда заабари үгэжэ байһан Гаржил Цыдендэйч хасаг тэргээрээ бухал табяашадта гүйлгэжэ ерээд, хул дээрээ бодохо:

— Юу дуу дуулажа, ажалаа һаатааба?— гэжэ хашхарба.

— Ажалаа һаатаһань яажа мэдэбши?— гэжэ бухал хог хамажа ябаһан Барбаадай үбгэн бабарба. — Дуун тээшэшни ажалай тааруур ха юм...

— Ай, зайлуул, — гээд Гаржил Цыденович морёо шабхадан, һуришэн худар оодоруулба. Тэрэнэй хойноһоо бухал табяашад эбтэйгээр жингануулба:

Хатаршаал моритой бэшэхэн аад,
Хазаарынь бүүхэн татыш даа.
Ханилхал хубитай бэшэхэн аад,
Хасарыень бүүхэн үндыш даа...

«Эдэшни намайе ёгтолжо дуулана бэшэ аа гү», гэжэ һанаад, Гаржил Цыденович нэрэгүй оодорхо ябаһан мориноойнгоо амые татажа, уусa хударынь ута һуртай ташуураар шаб байса буулгана. Моринниинь оодорхоёо болижо, һул-мүл хатарна.

Һуришэдтэ хүрэжэ ерэхэ мүртөө, Гаржил Цыденович дэбхэрхэ тоодой тэргэһээ буужа, һүриин хабаһа уруу һанжан байһан сэл ногоон үбһэнһөө жэбжэгэр нарин хяаг адаахаа бүхөөр бажуужа, мушхажа үзөөд, хоёр жабхаараа шулхэ һайруулан:

— Шэмэтэй үбһэн. Хүрөө байнат, бэреэдни, — гэжэ урмашан хэлээд, һүриин оройдо байһан Жамган ээдэ ташаагайнгаа хэлтэсэ матаран хараад, — үгэжээлнайшье гайтай байна. Жамган ехэ, үглөөнһөө хойшо хэды һүри нюрулбат? — гэнэ.

— Гурбадахиим ухаантай, — гэжэ Жамган өөрынгөө ажалаар ханагүй янзатайгаар хэлээд, Гаржилай хараһаар байтарынь тармуураараа һүрингөө нюруугые нигталан сохижо, үрбыһэн сэрбыһэн үбһые дэшэнь доошонь ябтална. Тингээд һүринингөө нюруе, тараан мориной нюрга хярмаһандал, уран гоёор һамнажа хундэлэн байһан һоогобрнуудые хажуу хударынь һанжулан, «энэд үһан торохогүй» гэжэ омогорхон бодоно.

Бухалнууд ерэжэл байна. Цыремжид Долсон хоёр энэ һүрингээ хажууда баһа нэгэ һүриин һүүри табижа, хүрэжэ ерэһэн бухалай хоёр тээ зогсожо, нэгэн доро орой урууень хурса асануудаа хадхаад, бухалые бухал зандань үргэжэ, мэнэ табиһан һүүри дээрээ хаяна.

— Харыта эдэнээ, — гэжэ Гаржил Цыденович гайхана.

— Мүнөө һая хаража байна аалши? — гэжэ һүриин оройһоо Жамган бабарна, — Цыремжид аа, наашань нэгэ аса хаял даа, — гээд үбгэн тармуураа шудөөрынь өөдэнь тодожо, бухэли аса үбһэ даажа ядаһан янзатайгаар эмдан абажа, һүринигөө нюруу дээрэ табяад, тараажа, таримжуулжа ороно.

Цыремжид Долсон хоёр бухалнуудые шадалжал байна. Хооронгоо энэ тэрэ юумэ шэбэнэлдэнэ, томонууд шуудэнүүдые булгайлан энеэлдэнэ. Гаржил Цыденович тэдэнние удаан гэгшэ һайхашаан хаража, өөрөө һүри хаяха хабагүй байһандаа бэеэ голон һуутаран, бэреэдтэ ерэжэ, энээнһээ түргэн ажаллажа болохогүйень мэдээжэшье байгаа һаа:

— Шамдагты, шамдагты! Удэшэ болотор энэ һүриеэ, — гээд һүрин һүүри заажа, — нюруулжа бодхохо хэрэгтэй, — гэжэ түрүүлэгшын ёһо дүүргэн хэлэнэ. — Тэрэ шудхэр Самбилтнай хаана гээшэб? Юушье һаа, эрэ хүн ха юм.

— Голой эхиндэ һуриилэгдээгүй үлэһэн хорёод бухал һуриулхэень үглөөгүүр хада элгэдэһэн юумэлди. Тэд мүнөө болотор үгыл, — гэжэ Цыремжид үргэлжлүүлэн хэлээд, Жамганда нэгэ аса сэбэр хяаг хаяад үгэнэ. — Биднэдэ тэрэ һаад хэхэһээ ондоо юумэ хэнэгүйл...Халтад ла гэбэл, шэл ноёдоо үлэхэрайһаань мултаран гаргаад, альһан дээрээ монсолзуулан байха юм.

— Айдаһатай гээшэнь, — гэжэ Долсон дабтана.

— Шудхэрые нэгэшье үдэр һаань, армида абаахэ юм аад, абахаа...

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Единэ, демократическа, эб найрамдалда дуратай Германиин түлөө!

КПГ-гэй Центральна Правлениин секретариадай мэдүүлгэ

БЕРЛИН, июлиин 23. (ТАСС). АДН агентство Германиин коммунистическэ партиин (КПГ) Центральна Правлениин секретариадай мэдүүлгые Дюссельдорфhоо дамжуулба. Зүүн ба Баруун Германиин түлөөлэгшэдэй ниитэгерманска зүблөө хэхэ тухай ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй хандалга тус мэдүүлгэ соо hайшаагдана, ГДР-эй правительствын энэ хандалгые дэмжэхэ гэжэ Баруун Германиин бүхы патриотическа хүсэнүүдые уряална. КПГ-гэй Центральна Правлениин секретариадай мэдүүлгэ соо, тусгаарлабал, иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Ниитэгерманска зүблөөн тухай Германска Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй дурадхалые 1953 оной июлиин 21-нэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсээд, КПГ-гэй Центральна Правлениин секретариат иигэжэ мэдүүлнэ:

Германиин коммунистическэ партиин ниитэгерманска сүлөөтэ hунгалта хэжэ, Германиин амгалан нэгэдэлгые бэлэдхэхэ тухай ба Германитай эбэй договор түргөөр баталха тухай ниитэгерманска зүблөө хэхэ гэhэн ГДР-эй правительствын шэнэ дурадхалые hайшаана.

КПГ немецүүдэй хоорондо хэлсээ туйлаха гэhэн энэ шэнэ уряае бүхы хүсөөрөө дэмжэнэ, ушарынь тэрэ хадаа манай эсэгэ оронии нэгэдүүлхэ гэжэ эрмэлзэhэн бүхы немецүүдэй халуун дура хүсэлдэ харюусана...

Германска Демократическа Республикын правительствын дурадхалые дэмжэхэ гээшэ Германиин нэгэдэл туйлаха ябадалда бодото зүб замаар ошохо гэhэн удхатай юм.

Хэлсээ хэхээр бэлэн байгаа Баруун Германидахи бүхы организацинуудта ба партинуудта, илангаяа СДПГ-дэ, ниитэгерманска арадай партида, нэгэдэлэй, эб найрамдалай ба эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэгшэ немецүүдэй союзда, центрын партида, мүн Германие нэгэдүүлхэ хэрэгтэ хүсэеэ үгэхөөр бэлэн политическэ бүхы ажал-ябуулагшадта ба хүнүүдтэ ханданабди, ниитын энэ хэрэг туйлаха гэжэ тэдэниие уряалнабди.

Германска Демократическа Республикын правительствын дурадхалые зүбшөөhэн харюу түргөөр үгүүлэгты!

КПГ хадаа ниигэгерманска зүблөөндэ ошохо Баруун Германиин бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэдые томилхые хамтадаа эрихын тула нэгэдэхэ гэжэ хэлсээ хүсэгшэ бүхы немецүүдые уряална.

Германиин хоёр боложо хубааралгые хэбээрнь байлгаха гэжэ Аденауэр шэнгеэр хүсэдэг хүнүүдэй, шэнэ дай хүсэдэг хүнүүдэй харюусалгагүй арсалта хадаа хэлсээ туйлаха гэhэн манай хүсэлые диилэхэ ёhогүй.

Манай арадай дунда хэрэлдээ ба зэбүүрхэлые Аденауэрэй үүдхэдэг ябадалтай саашадаа эбсэжэ болохогүй.

Нэгэдэл туйлагдаха юм — манай нациин эрхэ сүлөө, ажана байдал ба эб найрамдал бүгэдөөрөө туйлагдаха юм.

Немецүүд нэгэдэлтэй байгты! Немецүүд нэгэ столдо hууял!»

Студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй урда тээ

Конгресс августын 27-до Варшавада зарлагдахань

ПРАГА, июлиин 23. (ТАСС). Августын 27-hoo сентябриин 2 хүрэтэр Варшавада студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн III конгресс болохо гэжэ студентнүүдэй Уласхоорондын союзай секретариадай хэблэлэй ба информациин таhаг мэдээсэнэ.

Даб дээрэхи мэдээнүүдэй ёhoop, 100 шахуу ороной мянга гаран делегадууд ба адаглагшад тэрээн дээрэ байлсаха юм. Европын бүхы шахуу оронуудай студентнүүд конгресс дээрэ түлөөлэгдэхэ байна. Азиhаа Индиин, Хитадай, Индонезиин, Корейн, Вьетнамай, Бирмын, Малайн, Тайландын ба бусад оронуудай делегацинууд ерэхээр хүлеэгдэнэ.

Японийн, Камбоджын, Камерунай, Чилиин, Сальвадорой, Гондурасай, Панамын ба Парагвайн делегацинууд студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ түрүүшээр байлсаха юм. Латиноамериканска оронуудай ба Австралиин делегацинууд мүнөө замдаа ябажа байна. Студентнүүдэй варшавска конгрессTэ өөhэдынгөө студенческэ организацинуудаар эльгээгдэhэн олохон студентнүүд залуушуулай ба студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн дүрбэдэхи фестивальда хабаадалсаха байна.

hурагша залуушуулай интересүүдэй түлөө тэмсэлдэ студентнүүдэй нэгэдэлые бэхижүүлхэ талаар студентнүүдэй Уласхоорондын союзай (МСС) ба студентнүүдэй национальна организацинуудай зорилгонуудые конгресс хаража үзэхэ юм. hуралсал тухай асуудалнууд, студентнүүдэй ажабайдалай экономическа ба социальна условинуудай, гэгээрэлэй реформын асуудалнууд, hуралсалай хойто тээ хүдэлмэреэр хангалгын асуудалнууд, колониальна ба бэеэ даагаагүй оронуудай студентнүүдэй байдал, культурын, наукын талаар андалдалга, студентнүүдэй спорт, студентнүүдэй хэблэлэй зорилгонууд гэхэ мэтын асуудалнууд конгрессэй комиссинуудта зүбшэн хэлсэгдэхээр харaалагдана.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, июлиин 24. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай Армиин Главна командовани июлиин 24-дэ иигэжэ мэдээсэбэ:

Үнгэрhэн үдэр корейскэ Арадай армиин ба Хитадай арадай hайндуратанай частьнууд Суденли деревниин дэргэдэ дайсанда эсэргүү шанга байлдаануудые хэбэ. Полк хүрэтэр хүсэтэй дайсан 17 дахин добтолбо. Дайсанай бүхы добтолгонууд гэдэргээ сохигдоо.

Корейдэ эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээнүүд тушаа

ПЕКИН, июлиин 24. (ТАСС). Синьхуа агентствын тусхай корреспондент июлиин 23-да Кэсонhоо иигэжэ мэдээсэбэ:

Даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээ баталалгын бэлэдхэл Паньмыньчжоньдо хэгдэжэ, мүнөөдэр дүүрэхэ дүтэлөөд байна. Гэхэ зуура, даб дээрэхи эблэрэлгэ баталалгые haатуулха гэhэн Ли Сын Манай правительствын тусхай протестнүүд улам ехээр хэгдэнэ.

Июлиин 20 hoo эхилээд карта шэнжэлэн хүдэлмэрилhэн штабной офицернүүд удаан саг соо заседани хэбэ. Тус заседани үсэгэлдэр үглөөнэй 10 часта эхилээд, үглөөнэй 00 час 45 минутада дүүрэбэ.

Штабной офицернүүдэй тусхай бүлэг 2 час 30 минутада заседани хэбэ, тиихэдэ холбоо баригша офицернүүд үлэhэн административна детальнуудые зүбшэн хэлсэхын тула үдэрэй 3 часта уулзаба.

Даб дээрэхи эблэрэлгые баталалга ба бэелүүлгэ хадаа даб дээрэхи эблэрэлгэдэ эсэргүүсэн Ли Сын Манай ба тэрэнэй туhамаршадай тэмсэжэ байхада, өөрынгөө hаеын найдуулганнуудые американска талын дүүргэхэ ябадалhаа мүнөө хэзээ хэзээнэйхиhээ ехээр дулдыдаха байна.

Ли Сын Манай шашаг мэдүүлгэ

ПЕКИН, июлиин 24. ТАСС. Рейтер агентствын мэдээсэлые баримталан, лондонско радиогой дамжуулhанай ёhoop, Урда Корейдэхи американска посол Бриггсэй зүблөө хэhэнэйнгээ hүүлээр, Ли Сын Ман хадаа сэрэгэй пленэйхидые хамгаалхын тула урдакорейскэ республикын территори дээрэ индийскэ, мүн ямар нэгэн ондоо гадаадын сэрэгүүд буухагүй юм гэhэн тодорхой хэлсээе Робертсонтой туйлаабди гэжэ мэдүүлбэ. Гэбэшье, урдакорейскэ республикын территори дээрэ тиимэ сэрэгүүд бууха юм гэжэ Гаррисон найдуулаа гэжэ Паньмыньчжоньдо коммунистнууд баталан хэлэбэ. «Корейскэ арад энээниие тохёолдуулхагүй» гэжэ Ли Сын Ман хэлэбэ.

Французска коммунистическэ партиин Политбюрогой шиидхэбэри

ПАРИЖ, июлиин 24. (ТАСС). Французска коммунистическэ партиин Политбюрогой резолюци «Юманите» газетэдэ толилогдоо, тэрээн соонь, нэгэн талаhаа, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын лагериин амжалтанууд тэмдэглэгдэнэ, нүгөө талаhаа капитализмын ниитэ кризисэй шангадалга, империалистическэ лагериин оронуудай хоорондохи зүрилдөөнүүдэй хурсадалга тухай хэлэгдэнэ. Резолюци соонь иигэжэ заагдана: «Французска коммунистическэ партиин Политбюро хадаа уласхоорондын империализмын агент Берияе элирүүлжэ, гэмтэ хүдэлмэреэ тэрэнэй үргэлжэлүүлхэ ябадалдань эсэс табижа, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хэрэгтэ шэнэ, тон ехэ туhаламжа үзүүлhэн Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэй бүрин hанал нэгэдэлтэй байна».

Советскэ Союзай агууехэ Коммунистическэ партиин жэшээгээр, французска коммунистнууд нигта жагсаалаа, идеологическа нэгэдэлээ ба олониитые хүтэлбэрилхэ политическэ дайшалхы шадабаряа улам ехэдхэхэ байна гэжэ резолюци соонь хэлэгдэнэ.

Франциин Национальна суглаанда

ПАРИЖ, июлиин 23. (ТАСС). Конституциин реформын проект тушаа үгэ хэлэлгэ Национальна суглаанда июлиин 22-то бүхэли hүниндөө болобо.

Коммунистическэ партиин парламентска бүлэг хадаа парламентын сессинүүдэй хоорондохи үе соо депутадуудай парламентска ойроо хүртэшэгүй байха эрхые хаhаха арга боломжые хараалhан проектын статьяе эрид шангаар буруушааба. Депутат-коммунист Андрэ Пьеррар иигэжэ мэдүүлбэ: «...Коммунистнуудай парламентска бүлэг хадаа бэлэдхэгдэжэ байгаа энэ проектын буруу байhан ябадалда парламентдахи ба орон доторхи бүхы демократуудай анхарал хандуулна. Французска арад реакциин ба айлталтын хэмжээнүүдые бэшэ, харин ондоо юумэ хүсэнэ. Тэрэ хадаа политикые бүрин хубилгаха хүсэлтэй байна».

Гэбэшье, сессинүүдэй хоорондохи үедэ депутадуудай парламентска ойроо хүртэшэгүй байха эрхые хаhаха тухай статья hайшаагдаба. Тиихэдээ, арестовалагдаhан депутат хадаа парламентын сессиин hэргээгдэhэнэй hүүлээр 30 үдэр болоод байхада, тэрэнэй хэрэг тушаа зохихо палатын hаналаа мэдүүлээгүй hаань, сүлөөлэгдэхэ гэhэн гансахан лэ заhабари тэрээндэ оруулагдаба.

Правительствые бүридүүлхэ эрхэ түлөөлэлгые баталха үедэ урдын конституционно олонхидой принципые миил олонхи байха принципээр hэлгэhэн статья тэрэшэлэн hайшаагдаа. Тиихэ зуураа, Национальна суглаан болбол правительствода этигэхэгүй тушаа голосовалха үедэ Национальна суглаанай депутадуудай олонхи голос шухала хэрэгтэй гэhэн деголлевецуудай заhабарие hайшааба.

Национальна суглаанай ба республикын соведэй хоорондын харилсаануудые шиидхэгшэ конституциин 20-дохи статья тушаа шанга тэмсэл болобо. Тон баруунай бүлэгүүд хадаа республикын соведые дайнай урда тээ французска реакциин түшэг тулгуури байhан сенат болгохо гэжэ оролдодогынь мэдээжэ. Гэбэшье, баруунай олохон депутадууд энэ проектые тэрэшэлэн буруушааба. Эсэстээ, хоёр талаhаа буулта хэжэ шиидхэбэри абтаба. Тус шиидхэбэриин ёhoop, хуулиин ямар нэгэн проект тушаа хоёр палатын хоорондо арсалдаа гараа hаа, тэрэнь 100 үдэрэй турша дотор шиидхэгдэхэ ёhотой байна. Хэрбээ энэ болзорто палатануудай хоорондо хэлсээн туйлагдаагүй hаа, Национальна суглаанай анхандаа hайшааhан хуулиин проект хэбээрээ үлэхэ байна.

Мүнөө үглөөнэй 4 часта реформын проектые бүхы дээрэнь голосовалга болоо. Проектын түлөө 468 голос үгтэбэ, 127 хүн (коммунистнууд, прогрессивнэ республиканецуудай союзай гэшүүд ба баруунай бүлэгүүдэй хэдэн депутадууд) голосовалба.

Депутадууд-коммунистнууд Дюкло, Фажон, Бийу, Гюйо гэгшэдэй парламентска ойроо хүртэшэгүй байха эрхые хаhаха тухай асуудал Национальна суглаанай үсэгэлдэр үдэшын заседаниин эхеэр зүбшэн хэлсэгдэбэ. Депутадууд-коммунистнуудые сүүдэр мүрдэжэ эхилхые зүбшөөхэ тухай Дюво гэгшын уршагта элидхэлые хаража үзэхын тула 30 үдэрэй нэмэлтэ болзорые парламентска ойроо хүртэшэгүй байха эрхэ тухай асуудал эрхилhэн комиссида үгэхэ гэжэ шиидхэгдээ.

Египедэй байдал тушаа

ЛОНДОН, июлиин 23. (ТАСС). Мүнөөдэр Каир, Александри, Исмаили, Порт-Саид ба бусад городуудай байшангуудай ханануудта «Англичанинууд, манай оронhоо hэегүй тонилогты!» гэhэн лозунгнууд бэшээтэй байгаа гэжэ Рейтер агентствын каирска корреспондент дамжуулна.

Москва тухай английска корреспондентын мэдээсэл

ЛОНДОН, июлиин 24. (ТАСС). «Дейли телеграф энд морнинг пост» газетэ Москвадахи өөрынгөө шэнэ корреспондент Даунтоной мэдээсэлые түрүү нюур дээрээ толилбо.

Зургаан жэлэй урда тээ Москвада корреспондентээр байhан Даунтон тэрэ үедэ ба мүнөө Москвада хараhан юумэеэ сасуудхан үзэнэ. Тэрэ иигэжэ бэшэнэ: «Москвагай гражданинууд өөhэдынгөө ажабайдалда эгээн гоё hайхан зуниие үзэжэ байна гээшэ ха... Би ажабайдалай хэмжээнэй дээшэлhэниие тэмдэглэнэб. Хүнүүд бүри hайнаар хубсаланхай, эдеэ хоол hураггүй ехээр абадаг болонхой. Эдеэ хоол нормогүйгөөр үгтэнэ. 1947 оной hүүлээр юумэнэй сэнгүүдые хэдэн дахин гүрэнэй химдаруулhанай үрэ дүн тодорхойгоор харагдана».

В. М. МОЛОТОВ АВСТРИИН ПОСОЛ Н. БИШОФФ ГЭГШЭТЭЙ УУЛЗАБА

Июлиин 24-дэ СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэдэ этигэмжэлгын грамотануудые барюулхаяа байhантайнь дашарамдуулан, Австриhаа СССР-тэ байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Н. Бишофф гэгшэтэй уулзаба.

(ТАСС).

Шатараар республикын турнир болохонь

Июлиин 26-да Улан-Удэ городто шатараар республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ турнир захалхань.

Энэ турнирта республикын бэрхэ бэрхэ шатаршад хабаадалсаха юм. Спортын мастерай кандидат А. Сумкин (Искра), 1-дэхи разрядай шатаршан, республикын чемпион байhан Б. Цыденов, Улан-Удэ городой чемпион П. Павлов, Тоглоев «Локомотив» (ПВЗ), В. Черноскутов «Локомотив» (транспортын), эдир шатаршадай турнирта илаhан Ю. Мельников болон бусад шатаршад наадаха байна.

Мүн хүдөө нютагуудай шатаршад турнирта олоороо хабаадалсаха юм. Жэшээлхэдэ, Кабанск, Иволгинск, Баргажан, Ново-Селенгинск, Турунтаево, Бичура тосхонуудhаа, Городок городhоо ба бусад нютагуудай шатаршад наадахаар хараалагдана.

А. Игумнов.

САГАЙ УЛАРИЛ БА УРГАСА ТУХАЙ

(Фенологой тэмдэглэл)

Республикын бүхы территори дээрэ июль hарын хоёрдохи декадада сагай уларил дулаан ба шиигтэй байгаа. Бүхы аймагуудта бороо ороо. Жэшээлхэдэ, Торидо—16 миллиметр, Кяхтада—38, Бичурада—32, Сэлэнгэдэ—29, Мухаршэбэртэ—29, Хоридо—22, Яруунада—17, Баргажанда—18, Улан-Удэ городто—9, Кабанск ба Нижне-Ангарскда 2 миллиметр хүрэтэр шииг нойтон орожо, газарай хүрhэн ниилээд шиигтэй болоhон байна.

Мүнөө шэниисэ, хара таряан эдеэтэй боложо захалаа. Тэдэнэй соломонь 98—144 сангиметр үндэрөөр ургаа. Гречихэ хаа хаанагүй сэсэглэжэ байна. Июлиин 12—16-hаа хартаабха сэсэглэжэ эхилбэ. Капуста монсойжо, помидор, үгэрсэ сэсэглэжэ ба монсойжо байна. Эртэ эдеэшэдэг үгэрсэ түүбэрилэн хуряагдажа эхилээ. Тэжээлэй, эдеэ хоолой корнеплодууд мүн лэ hайнаар ургажа байнхай.

Республикын колхозуудта ургасые буртаг ногоонhоо сэбэрлэхэ, тэдэнэй хоротонтой тэмсэхэ, хартаабхын шорой обоолохо ба рядын хоорондын газарые элдүүрилхэ хүдэлмэринүүд ябуулагдана.

Үбhэ хуряалгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Энэ харюусалгатай кампаниин үедэ наратай үдэрнүүдые гүйсэдөөр хэрэглэжэ, колхоз бүхэн hайн шанартай үбhэ тэжээл бэлдэхын түлөө оролдоно.

Сагай уларилай иимэ байбал хара тараан, тэрэнэй hүүлээр шэниисэ ойрын сагта эдеэшэжэ, түүбэрилэн хадахаар болохонь. Республикын колхозууд шэнэ ургаса хуряалгада бэлдэжэ байна.

И. Котов.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

ҮБhЭ ХУРЯАЛГА

(Түгэсхэл).

гүйнь юуштэб, — гэжэ Гаржил сухалдана. — Элүүр нюдэтэй ябаха хүн аад, нюдэеэ носо-носоhoop, лама ябахадаа хүнүүдтэ шудхадаг дэлхэйн олон тун залгижа нэгэ нюдэеэ урадхаагаа юм гэжэ хүнүүд хэлсээ hэн. Зүб лэ байгаа ха. Энэ шудхэрөө хаража ябагты...

— Тэрэниие хараха сүлөөгүй. Сампилые манhаал холодхогты! — гэжэ Цыремжид наhалиг эхэнэрэй аялгаар хэлэнэ.

— Керосин тракторта шэрэг лэ, хатуу нормо тогтоогоод, — гэжэ Долсон ханияа дэмжэнэ.

— Тэрэ Сампилые эндэhээ hалгыт! — гэжэ Жамган үбгэн хонхон гэhэн үгэнүүдээ Гаржилай толгой уруу дуhал-дуhалаар дугшуулба.

— Тэрэнэй орондо хэниие үгэхэбибди. Эрэ хүн hаа hайн байгаа.— Гаржил Цыденович колхозойнгоо хамаг хүндэ ажалые эрэ хүнүүдээр бүтээлгэдэг байhандаа, урда мэтэ эрэшүүл тээшэ хэлбыгээд лэ байна. — Эрэ хүниие урдаа харахадатнай түлгатай ха юм. Заримдаа таанадаа эрхэлүүлээдшье абахань юуштэб. — Гаржил жэжэхэнүүд нюдэдөө зэртылгэн, мэхэтэйхэнээр хииганаса энеэнэ. — Тиимэ хаhа баhа болодог ха юм. Хии-хии...

—Эхэнэршье хүниие эльгэхэдэтнай яанаб. Бидэ түмэр шүрбэhэтэйдөө hүри хаяна бэшэбди. — Цыремжид уураа хүрэhэндөө хара хүрин болошоод, нэгэ доро хахад бухал асалжа, даажа ядан хотолзоhoop, шэнэ hүридөө хаяна.

— Теэд ямар эхэнэр байнаб? — Гаржил гараа дэлгээнэ. — Хүгшэдhөө бэшэ хэн олдохоб.

—Танай hамган яагааб. Шадалтай, залуу ха юм. — Цыремжид Гаржил Цыденович тээшэ нюдэнэйнгөө сагаа эреэнээр хёлойно.

—Хорлые бидэндэ эльгыт! –гэжэ урда мэтэ Долсон Цыремжэдээ дэмжэнэ.

— Залуу hамгатай хүн байдаг hаа байдаг юм бээ. Гэртээ хаагаад ябахатнай юуншэб. — Цыремжид ехээр хороо бусалhандаа, асаяа газарта зоожорхёод, Цыденовэй урда ерэжэ, хоёр нюдаргаа зангидаад, нэрэгүй уухилан байна.— Гарнуудnай хуу холошоо, бээлэймнай соориоо...

Тэрэнhээ бэшэ эхэнэр hаа, үни хада бархирха байгаа. Теэд Цыремжид нюдэнhөө нёлбоhо гаргахые тон муу юумэ гэжэ hанадаг ба тэрэнэй нёлбоhоо аршан байхые нэгэшье хүн хараагүй hэн.

Үнэндөө колхоз соо тэрэниие хүнүүд шулуун шэнгеэр hанадаг hэн. Цыремжид ажалhаа арсахагүй, хүнэй яба гэhэн тээшэ ябаха, гомодохо голхорхогүй, наада энеэдэндэ ябахагүй, халууниие халуун гэхэгүй, хүйтэниие хүйтэн гэхэгүй хүн hэн.

Тиимэhээнь мүнөө Цыремжидэй гэнтэ хатуурхажа орохонь Гаржил Цыденовичтэ гайхалтай байба. «Энэние Жамган үбгэн дабирхайдажа, минии урдаhаа аhалдуулбал ха» гэжэ үбгэндэ Гаржил муу hаанархана. Юуншье гэжэ Цыремжидтэ харюусахаа ойлгон ядажа байтараа түрүүлэгшэ үргэээ урагшань үлылгэжэ, hүриин оройдо байhан Жамганай дуулахагүй аалаяр:

— Цыремжид Батуевна, — гэжэ энэ наhандаа нэрэ обогоорынь хандаагүйгөө хандана. — Юундэ иитэрээ сухалдабат. — Али Самбууhаа муу бэшэг абаа гүш. hамгандам юундэ оробош.

— Би сухалдана бэшэб, — Цыремжид бэеэ мөөрэн хэлэнэ.—hамгандатнай оронгүй яахабиб. Дайнай үе. Хэды шэнээн олон хүнүүд Эхэ оронойнгоо түлөө шуhаяа адхажа ябанаб. Хамаг хүнүүд, үбгэн залуу илгадгүй ажаллана. Танай hамган Дара-эхэ болоо гү? Ажалда гарангүй, гоёжорхёод, зөөлэн орон дээрэ хэбтэнэ бэшэ аал.

— Дуугай, дуугай, Цыремжид Батуевна. Минии hамган энэ колхозой гэшүүн бэшэ.

— Хамаа юуб? Минжурай hамган манай колхозой гэшүүн бэшэ аад, ажаллана ха юм. Хүхөөр үхибүүтэй. — Гаржил Цыденовичые Цыремжид юрэдөө урдаа оруулхаар бэшэ хэбэртэй. Дуу гараха бүхэндэнь шүбгэ мэтэ хадхаляа хурса боложол байба.

— Аалидал даа, Цыремжид, — Гаржил Цыденович морхогор жаахан хургануудаараа Цыремжидэй багжагар хүрин балсанда хүрэйэ.— Ши номгодо. Юумэ ойлгохо хүн гээщэш. Шууяа бү гарга. — Түрүүлэгшэ нэгэ хэды аниргүй байд гээд, бүри аалиханаар асууна: — Самбууhаамнай юу дуулданаб?

— Самбуу Песчанкада, — гэжэ Цыремжид хүйтөөр хэлээд, — хэзээ манда Хорлые эльгэхэбта? — гэнэ.

— Хорло таанадта ерэхэгүй. Бэень муу, — гэбэ Цыденов.

—Үгы, үгы, боли, түрүүлэгшэ,— гэжэ эдэнэй хөөрөө дуулажа байhан Жамган үбгэн шангарна. — Наашань эльгэлши даа hамгаяа. Үбшэниинь нэгэ үдэр эдэгэшэхэ.

— Хорлые эльгэхэ, болихоёо өөрөө мэдэхэб. Толгой дээгүүрни бү алхагты. Би түрүүлэгшэ гүб, али бэшэ гүб, — гээд Гаржил Цыденович тэргэдээ hуугаад, колхозой центр тээшэ hахай-hалаг оодоргобо...

Жамганай hүриеэ нюруулжа дүүргээд, үшөө hүриингөө оройhоо буугаагүй байхадань, Янжима хээтэй ашаяа үргөөд ерэбэ. Үбгэнэйнгөө лаглагар үндэр hүриин оройдо тармуур бариад зогсожо байхые хараад, тэрэ ухаа мэдээ алдажа:

— Энэ зүнтэгтнай тэндэhээ унажа үхэхэнь гээшэл,— гэжэ Цыремжидтэ хашхарба.

—Гурбадахи hүриеэ нюруулаад байнал. Манай нюруулhан hүринүүдтэй жэшэхээр аал, — гэлдэжэ Цыремжид Долсон хоёр үрдилдэн харюусана.

—Эй, зүнтэг үбгэн,—гэжэ Янжима хээтэй Жамганда хандана. — Унажа үхөө hааш, яhыешни хэн бариха юм бэ! Хүбүүднай армида ха юм.

— Аниргүй, аниргүй,—гэжэ хүгшэн тээшээ бүрд гээд, Жамган үбгэн Дашые өөгшөөн хаража, — Даша аа! Харана гүш үбгэн абаяа. Үбгэн абашни тэнгэридэ гарахаа hанаал,—гэнэ.

—Аа, аа, — гэжэ Даша гараа арбагануулан, hүри тээшэ майхайса гүйжэрхибэ...

Орой болоhон хойно Дичигмаа Янжима хоёр Дашаяа абаад, колхозой центр орохоор мордобо. Жамган үбгэн дүрбэдэхи hүриеэ нюруулхаяа hүри дээгүүр хаяhан аргамжын нэгэ үзүүрhээнь барижа, бамбагар зөөлэн hүри өөдэ абирба.

Аяар холо ошоод ябахадаа, Дичигмаа тэргынгээ дондороон соогуур Жамган үбгэнэй:

—Шүүдэр унаа. Бухалай харгы дээрэхи ормог тармагты, — гэжэ бадашахые сонособо...

Адрес редакции г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря—3-23, Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 10-17, пропаганды в переводов 6-84, культуры и быта, промышленности— 4-52, мест. информации и писем—11-05, Для междугородных переговоров— 16.

Н—00587.

Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.